

• BIÊN DỊCH ANH - VIỆT, VIỆT - ANH  
• TÌM HIỂU VĂN HÓA VIỆT NAM

CHỦ BIÊN  
Hữu Ngọc  
Lady Borton

# CHỢ TRUYỀN THỐNG TRADITIONAL MARKETS



**VIETNAMESE CULTURE**  
**FREQUENTLY ASKED QUESTIONS**

# **Chợ truyền thống**

## **Traditional Markets**

CHỦ BIÊN

HỮU NGỌC - LADY BORTON

THAM KHẢO BIÊN DỊCH  
VĂN HÓA VIỆT NAM

**Chợ truyền thống**

NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI

GENERAL EDITORS  
HỮU NGỌC - LADY BORTON

FREQUENTLY ASKED QUESTIONS  
ABOUT VIETNAMESE CULTURE

**Traditional Markets**

THẾ GIỚI PUBLISHERS

Copyright © Thế Giới Publishers, 2011

VN-TG - 7.107 - 01 (21.7.2011)

Printed in Việt Nam

All rights reserved.

ISBN: 978-604-77-0310-4

---

Thế Giới Publishers would like to acknowledge the following for permission to use and adapt their material: *Lao Động, Thanh Niên, Nhân Dân, Sài Gòn Tiếp Thị, Hà Nội Mới, Tuổi Trẻ Chủ Nhật, Sài Gòn Giải Phóng Thứ Bảy, Xưa và Nay, Phụ Nữ Việt Nam, Du Lịch Việt Nam, Thông Tấn Xã Việt Nam, Việt Nam News, Vietnam Investment Review, Vietnam Economic Times, and individual writers.*

**Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam**

Hữu Ngọc - Lady Borton

Chợ Truyền thống = Traditional markets / Hữu Ngọc, Lady Borton.  
- H. : Thế giới, 2011. - 76tr. : ảnh ; 18cm

1. Văn hoá truyền thống 2. Chợ 3. Việt Nam 4. Sách song ngữ  
390.09597 - dc14

TGB0029p-CIP

**Chủ biên (*General Editors*):**

Hữu Ngọc, Lady Borton

**Hội đồng biên tập (*Editorial Council*):**

Hữu Tiến, Ngô Văn Trọng,  
Ngô Bích Thuận

## MỤC LỤC

Theo truyền thuyết, ai là những thương gia đầu tiên ở Việt Nam?	10
Chợ lâu đời nhất Việt Nam ở đâu?	14
Những chợ cổ khác ở đâu? Các chợ cổ có đặc điểm gì?	18
Nam giới có đi chợ không?	22
Chợ ngày nay thì sao?	24
Tuyến đường mua sắm tốt nhất trong khu phố cổ Hà Nội là đường nào?	26
Đến Lào Cai nhất thiết phải đi thăm chợ nào?	34
Vì sao chợ Giàu ở tỉnh Bắc Ninh lại thú vị thế?	38

## CONTENTS

Who are the legendary founders of trade in Việt Nam?	11
Where can you find one of Việt Nam's oldest markets?	15
Where are other ancient markets? What characteristics did the ancient markets share?	19
Did men ever go to market?	23
What about modern markets?	25
What is the best route for a shopping tour of Hà Nội's Old Quarter?	27
What market is a "must" to visit in Lào Cai Province?	35
Why is Giàu Market in Bắc Ninh Province so interesting?	39

# Chợ truyền thống

- Phiên chợ quan trọng nào ở  
Đồng bằng sông Hồng chỉ họp  
một lần trong năm? 42
- Người dân xứ Huế đi chơi chợ  
như thế nào? 54
- Những chợ chính ở thành phố  
Hồ Chí Minh là chợ nào? 62
- Chợ nào được coi là  
“dạ dày của thành phố  
Hồ Chí Minh”? 66
- “Lời đồn thổi ở chợ” là gì và  
vai trò của nó trong lịch sử? 70

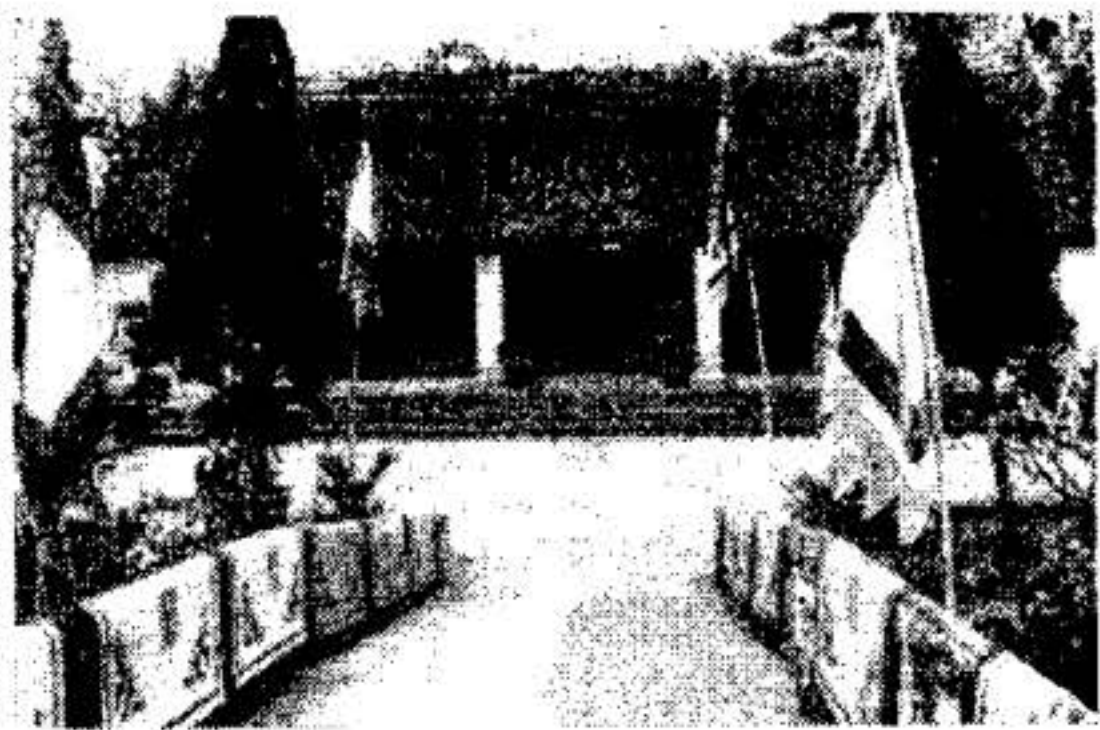
# Traditional markets

- Which important market in the Red River Delta is held only once a year? 43
- How do people enjoy life in Huế markets? 55
- What are the major markets in Hồ Chí Minh City? 63
- Which market is the “stomach of Hồ Chí Minh City”? 67
- What is the “market mouth,” and what was its role in history? 71

## Theo truyền thuyết, ai là những thương gia đầu tiên ở Việt Nam?

Chử Đồng Tử và Tiên Dung là hai nhân vật chính của một trong những câu chuyện đẹp nhất về tình yêu. Đền thờ Chử Đồng Tử và Tiên Dung nằm dọc đê sông Hồng phía dưới Hà Nội và cách làng gốm Bát Tràng khoảng 5km.

Nhà Chử Đồng Tử nghèo tới mức hai cha con phải chung nhau một chiếc khố. Khi cha mất, Chử Đồng Tử chôn cha cùng chiếc khố dù ông đã dặn anh giữ chiếc khố lại để dùng.



Dạ Trạch Temple dedicated to Chử Đồng Tử - Tiên Dung

Một ngày nọ, công chúa Tiên Dung, con gái vua Hùng thứ 18 cùng các cung nữ và lính hầu đi thuyền dạo chơi trên sông Hồng. Chử Đồng Tử lúc đó đang ở truồng đánh cá. Thấy thuyền công chúa xuôi về phía mình, Chử Đồng Tử vội chạy lên bờ và đào một hố nông để ẩn mình dưới cát đợi thuyền công chúa đi qua. Tiên Dung thấy cảnh sông nước hữu tình bèn ra lệnh cho người chèo thuyền neo lại bên bờ sông và bảo những người theo hầu dùng cốc và vải quây lại thành cái lều cho nàng thay đồ. Công chúa bước vào căn lều tạm, trút bỏ xiêm y và dội lên mình làn nước sông trong mát.

## Who are the legendary founders of trade in Việt Nam?

Chử Đồng Tử and Tiên Dung are the hero and heroine of one of Việt Nam's most beautiful love stories. A temple dedicated to them stands alongside the Red River dike downstream from Hà Nội and about five kilometers downriver from Bát Tràng Ceramics Village.

Chử Đồng Tử's family was so poor that he and his father shared a single loin cloth. When his father died, Chử Đồng Tử buried him in the loin cloth even though his father had told Chử Đồng Tử to keep the garment for himself.

One day, Princess Tiên Dung, a daughter of the 18th Hùng king, went boating on the Red River, escorted by her maids and soldiers. Chử Đồng Tử was fishing naked. Seeing her boat coming down the river, Chử Đồng Tử ran up the bank and dug a shallow hole to hide under the sand until the regal boat passed. Tiên Dung found the scenery so entrancing that she ordered the boat's skipper to anchor alongside the river bank and told the servants to build a changing room from poles and cloth. The princess entered the makeshift shelter,



An annual festival dedicated to Chử Đồng Tử - Tiên Dung in Hưng Yên Province

## Chợ truyền thống

Quả là cơ duyên, nơi Tiên Dung chọn để tắm lại chính là chỗ ở phía trên nơi Chử Đồng Tử đang ẩn mình. Nước tắm xối lên đất làm cát ngụy trang trôi đi. Giật mình bởi chàng trai trẻ đang ở trần ngay dưới chân mình, Tiên Dung yêu cầu chàng nói rõ ngọn ngành.

Chử Đồng Tử bèn thuật lại câu chuyện.

Công chúa nói: "Ta đã nguyện không bao giờ lấy chồng, nhưng nay gặp chàng thế này, hẳn là trời đất xui khiến, ta không còn thể cưỡng lại ý trời".

Chẳng bao lâu sau, Chử Đồng Tử và Tiên Dung kết duyên vợ chồng.

Nhà vua vô cùng tức giận. Người đã từ mặt đứa con gái của mình khi hay tin nàng đã lấy một tên nghèo khổ. Tiên Dung ở lại quê chồng và bán hết đồ đạc của nàng ở trên thuyền để trang trải cảnh nghèo khó của hai vợ chồng. Ngày ngày, Chử Đồng Tử đánh cá còn vợ chàng mang cá ra chợ bán. Cứ như thế, vợ chồng vun vén cũng đủ sống qua ngày.

Một hôm, có thương gia ghé lại nhà họ và kể chuyện một cảng biển phương Nam giàu có tràn ngập hàng hóa. Hai vợ chồng quyết định rong buồm đi về phương Nam. Từ đó trở đi, họ rong ruổi từ bến cảng này tới bến cảng khác để buôn bán hàng hóa.

undressed, and started to rinse herself with cool river water.

As fate would have it, the place Tiên Dung had chosen to bathe was over Chử Đồng Tử's hiding place. Her bath water splashed on the ground and washed away the camouflaging sand. Startled by the naked young man at her feet, Tiên Dung demanded an explanation.

Chử Đồng Tử recounted his story.

"I'd vowed never to marry," Tiên Dung said, "but now that I've met you through this strange twist of fate, I can no longer counter Heaven's will."

Soon, Chử Đồng Tử and Tiên Dung became husband and wife.

The king was furious. He disowned his daughter as soon as he heard of her marriage to a pauper. Tiên Dung remained in her husband's village and traded the regal goods from her boat for the couple's daily necessities. Every day, Chử Đồng Tử fished while his wife went to market. In this way, the couple scratched together enough to live.

One day, a trader stopped at their house and described a wealthy southern port town overflowing with goods. The couple decided to set sail in that direction. From that point on, they traveled from one seaport to another, buying and selling.

# Chợ truyền thống

Đền thờ Chủ Đồng Tử và Tiên Dung ngày nay ở tại xã Bình Minh, huyện Khoái Châu, tỉnh Hưng Yên. Ngôi đền nằm giữa những lũy tre bên dòng sông phong cảnh thơ mộng như kể lại câu chuyện tình của đôi trẻ và những chuyến buôn bán của họ tới những vùng đất xa xôi.

## Chợ lâu đời nhất Việt Nam ở đâu?

Hà Nội đã là chợ ngay cả trước năm 1010 khi vua Lý Thái Tổ tuyên bố nơi này là Thủ đô của Việt Nam và lấy tên là Thăng Long, nghĩa là "Rồng bay", theo chữ Hán. Các triều đại phong kiến tiếp theo gọi vùng đất này với nhiều tên gọi khác nhau, như Đông Kinh (kinh đô phía đông) và Hà Nội (thành phố phía trong sông). Đây đều là những tên có nguồn gốc từ chữ Hán.



Selling cigarettes and flowers in Thăng Long in the old time

Tuy nhiên, người dân thường vẫn nhắc đến Hà Nội với cái tên Kẻ Chợ (nghĩa là nơi họp chợ), tên theo tiếng Việt. Nhà Lý (1009 - 1225) đã chia kinh đô làm 2 khu vực: kinh thành và chợ. Chợ lúc đó ở ngoài kinh thành, có 61 phường buôn, xuất và bán các hàng hóa

# Traditional markets

The temple to Chử Đồng Tử and Tiên Dung in Bình Minh Commune, Khoái Châu District, Hưng Yên Province stands amid bamboo in a lovely riverside landscape that reflects the lovers' story and their trading voyages to distant lands.

## Where can you find one of Việt Nam's oldest markets?

Hà Nội was a market even before 1010, when King Lý Thái Tổ declared the site the capital of Việt Nam and called it Thăng Long (Flying Dragon), a name of Chinese origin.



Đông Xuân Market  
in the early 20<sup>th</sup> century

Subsequent feudal dynasties referred to the location by different names, including Đông Kinh (Eastern Royal Capital) and Hà Nội (City Inside the River). These names are also based on words of Chinese origin.

Nevertheless, ordinary people continued to refer to Hà Nội as Kê Chợ (Market Place), a name of Vietnamese origin. The Lý dynasty (1009 - 1225) divided the capital into two parts — the citadel and the market. The market, then located outside the citadel, had sixty-one trade

# Chợ truyền thống

gia dụng và dùng trong nông nghiệp. Sau đó những phường buôn này tập trung dọc theo 36 phố của kinh thành với tên các phường vẫn còn được giữ nguyên. Từ "Hàng" (hàng hóa) trong các tên phố cũng có thể hiểu đại khái là "Phố". 36 phố Hà Nội thường xuất hiện trong ca dao, ví dụ như bài lục bát sau đây:

*Hàng Bò, Hàng Bạc, Hàng Gai  
Hàng Buồm, Hàng Thiếc, Hàng Hài, Hàng Khay  
Hàng Thùng, Hàng Bút, Hàng Tre  
Hàng Vôi, Hàng Giấy, Hàng The, Hàng Gà  
Quanh đi đến phố Hàng Da*

Sử liệu ghi lại rằng 36 phố phát triển hưng thịnh dưới thời Lý (1009-1225) và thời Trần (1226-1400). Nguyễn Trãi (1380-1442), một học giả Việt Nam được UNESCO công nhận là "danh nhân văn hóa", đã nhắc tới 36 phố phường trong cuốn "Dư địa chí" và kể tên các phố khác như phố Yên Thái, Nghi Tàm, Thụy Chương (nay là Thụy Khuê), và Thịnh Quang mà gần đây đã có trong bản đồ Hà Nội.

Trong thế kỷ 18, Thăng Long là một trung tâm thương mại lớn ở Châu Á. Các thuyền buôn neo đậu san sát nhau ở bến sông Hồng cung cấp hàng cho các trạm thông thương buôn bán của các công ty nước ngoài. Người dân tụ tập đông đúc trên các con phố vào những ngày họp chợ, vào các ngày mùng 1 và ngày rằm âm lịch hàng tháng.

## Traditional markets

guilds producing and selling goods for household and agricultural use. These guilds later concentrated along thirty-six of the city's streets, which still retain their guild names. The word "*hàng*" – "wares" in those names is loosely translated as "street." The Thirty-Six Streets often appear in folk poetry (*ca dao*), such as this verse in six-eight meter (a six-word line followed by an eight-word line):

*Basket Street, Silver Street, Hemp Street  
Sail Street, Tin Street, Shoe Street, Tray Street  
Bucket Street, Writing-Brush Street, Bamboo Street  
Lime Street, Paper Street, Silk Street, Chicken Street  
Continue and you'll reach Leather Street.*

Historical records suggest that the Thirty-Six Streets evolved during the Lý and Trần dynasties (1009 - 1225 and 1226 - 1400 respectively). Nguyễn Trãi (1380 - 1442), a Vietnamese scholar whom UNESCO has recognized as "a great man of culture," mentioned the thirty-six guild streets in *Dư địa chí* (On Geography) and named other streets — such as Yên Thái, Nghi Tâm, Thụy Chương (now Thụy Khuê), and Thịnh Quang — which appear on recent Hà Nội maps.

During the 18th century, Thăng Long was a large Asian trading center. Merchant ships anchoring side by side at the Red River Wharf supplied the trading posts belonging to foreign companies. People crowded the streets on market days, which were the first and fifteenth days of each lunar month.

# Chợ truyền thống

## Những chợ cổ khác ở đâu? Các chợ cổ có đặc điểm gì?

Ngoài Hà Nội, còn có một số thành phố có chợ nổi tiếng trong thế kỷ 17 như Phố Hiến ở Hưng Yên (miền Bắc Việt Nam), Hội An ở tỉnh Quảng Nam (miền Trung Việt Nam), Thanh Hà ở Thừa Thiên - Huế (miền Trung Việt Nam) và Gia Định (nay là một phần của thành phố Hồ Chí Minh ở miền Nam Việt Nam).



Đông Xuân Market after 1954

Các chợ, dù lớn hay nhỏ, đều xuất hiện ở gần các đường giao thông. Chợ Đông Xuân ở Hà Nội, chợ Đông Ba ở Huế và chợ Bến Thành ở thành phố Hồ Chí Minh đều nằm gần những nơi trước đây từng là bến sông nhộn nhịp. Trước kia, những ngôi chợ này thường họp trên những khu đất trống, không có tường hay các lều quán. Các chợ xây gần đây nằm trên vị trí chợ cũ, thường gồm một tòa nhà trung tâm và chung quanh là các phố bán hàng. Các quầy và các gian hàng chiếm cả tòa nhà trung tâm. Bên ngoài là các sạp dựng tạm để bán rau quả và thịt cá được bày trong các rổ tre.

Chợ truyền thống thể hiện sự cần cù và năng động của phụ nữ Việt Nam trong xã hội Khổng

# Traditional markets

**Where are other ancient markets?  
What characteristics did the ancient  
markets share?**

Apart from Hà Nội, other famous market cities during the 17th century were Phố Hiến in Hưng Yên Province (northern Việt Nam), Hội An in Quảng Nam Province (central Việt Nam), Thanh Hà in Thừa Thiên-Huế Province (central Việt Nam), and Gia Định (now part of Hồ Chí Minh City in southern Việt Nam).



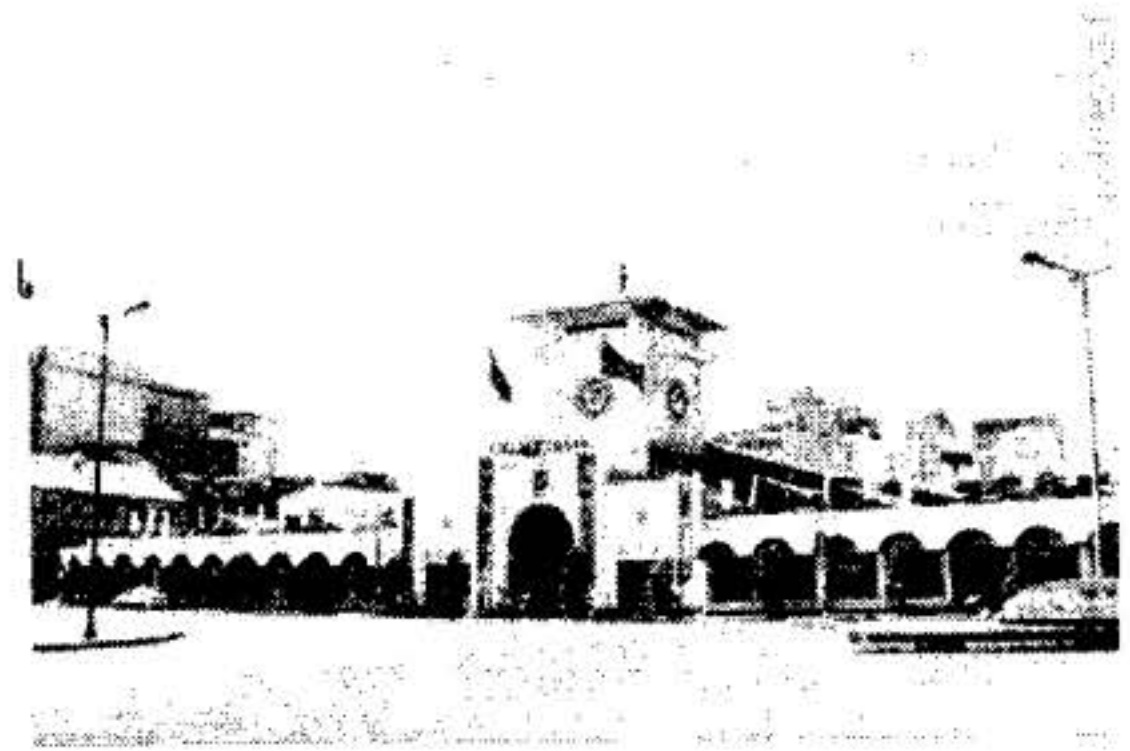
Dong Xuan Market at present

Markets, whether large or small, began to appear near transportation routes. Dong Xuan Market in Hà Nội, Đông Ba Market in Huế, and Bến Thành Market in Hồ Chí Minh City are all located near once busy river wharfs. During ancient times, these markets spread over open areas without walls or huts. More recent markets built on those same sites now have a central building surrounded by shopping streets. Stalls and stands fill the central building, while greengrocers, fishmongers, and butchers sell their wares from bamboo baskets or makeshift stalls outside the market building.

The traditional market represented the industry and dynamism of Vietnamese women in

# Chợ truyền thống

giáo. Những đức tính này đã khuyến khích những người đàn ông có nhiều hoài bão học tập để dự các kỳ thi kén chọn quan lại và không



Bến Thành Market

khuyến khích họ tham gia vào việc buôn bán. Trong khi các nhà nho học tập thì các bà vợ của họ không chỉ gánh vác công việc nhà và nuôi dạy con cái mà còn buôn bán ở chợ để hỗ trợ gia đình.

Hình ảnh của những người phụ nữ cần cù xuất hiện rất nhiều trong văn thơ Việt Nam. Thi sĩ nổi tiếng Tú Xương (1870-1907) đã mô tả phẩm chất của người phụ nữ Việt Nam trong bài thơ thất ngôn tứ tuyệt 'Thương Vợ' như sau:

*Quanh năm buôn bán ở mom sông  
Nuôi đủ năm con với một chồng  
Lặn lội thân cò nơi quãng vắng  
Eo sèo mặt nước buổi đò đông*

Không gì có thể thể hiện được đức tính chịu thương chịu khó, kiên cường, nhẫn nại và khéo léo của người phụ nữ Việt Nam tốt hơn là hình ảnh chiếc đòn gánh giản dị. Đòn gánh có dáng cong cong như cánh cung của xạ thủ bắn cung, nhưng lớn hơn và hơi uốn cong và mỗi đầu có một mấu. Đòn gánh cũng có thể uốn cong giống cánh cung nhưng dẹt và to bản hơn.

# Traditional markets

Confucian society, which encouraged ambitious men to study for the mandarin examinations and discouraged their involvement in trade. While the Confucian



scholars studied, their wives not only shouldered the housework and reared the children but also traded in the market to support their families.

The image of hardworking women pervades Vietnamese literature. Tú Xương (1870 - 1907), a famous Vietnamese poet, described the work ethic of Vietnamese women in these seven-metered lines from "My Beloved Wife":

*Trading all year on the river bank,  
She supports her husband and five children.  
A stork fishes in the expansive plain,  
Rippling the water at the busy wharf.*

Nothing symbolizes the hardship, resilience, patience, and skill of Vietnamese women better than the simple shoulder pole. Like an archer's bow, the broader shoulder pole curved slightly and had a notch at each end. The shoulder pole was bendable like a bow but broader and flatter.

# Chợ truyền thống

Một nhà văn Việt Nam đã có lần trông thấy một chiếc đòn gánh treo trên tường nhà một người phụ nữ Việt Nam sống ở nước ngoài. Bà treo nó lên tường để nhắc mình nhớ lại những ngày phải gánh hàng ra chợ làng ở Việt Nam. Hai chiếc quang tre đã từng một thời gánh hai rổ hàng nặng kịt kịt bên dưới chiếc đòn gánh làm cho hai máu bị bài mòn trơ nhẵn.

## Nam giới có đi chợ không?

Chợ truyền thống không chỉ là trung tâm buôn bán. Vì phụ nữ tới đây (trong đó có cả những cô gái trẻ đẹp) vừa là người bán, vừa



là người mua nên những chàng trai trẻ thường lang thang khắp chợ để tìm người bạn đời tương lai như trong câu ca dao sau:

*Trai khôn tìm vợ chợ đông  
Gái khôn tìm chồng giữa chốn ba quân*

Một câu chuyện nổi tiếng về thi sĩ – nhà chính trị Nguyễn Trãi (1380-1442), trong lúc đi dạo qua chợ đã thấy một cô gái đang bán chiếu cói. Vẻ đẹp của cô bán hàng làm Nguyễn Trãi say đắm nên người ta nói ông đã hỏi thăm cô bằng bài thơ thất ngôn sau:

*Ả ở đâu ta bán chiếu gon?  
Chẳng hay chiếu ấy hết hay còn?*

# Traditional markets

A Vietnamese writer once saw a shoulder pole hanging on a wall in the home of a Vietnamese woman living in a foreign country. The woman had hung it to remind her of the days she once carried goods to a village market in Việt Nam. The bamboo strips that once supported the heavy baskets swaying beneath the pole had worn its two ends smooth.

## Did men ever go to market?

Traditional markets were more than centers of commerce. Since the women (including beautiful young girls!) were both the buyers and sellers, young men often meandered through the markets to check out the prospects, as this *ca dao* notes:

*Wise men seek wives in crowded markets  
Wise women seek husbands in large  
military units.*

One famous tale recounts how poet-statesman Nguyễn Trãi (1380-1442) was strolling through the market when he noticed a young woman selling rush mats. The vendor's beauty so captivated Nguyễn Trãi that he is said to have addressed her with this quatrain in seven-word meter:

*Where are you and your mats from?  
Stacked, single— are any still for sale?  
What age have you reached this spring?  
Are you married yet? How many children?*

# Chợ truyền thống

*Xuân xanh nay độ bao nhiêu tuổi?  
Đã có chồng chưa? được mấy con?*

Nguyễn Trãi rất ngỡ ngàng khi cô bán chiếu xinh đẹp đã ứng khẩu thành bài thơ để đáp lời ông:

*Tôi ở Tây Hồ bán chiếu gon  
Cớ chi ông hỏi hết hay còn  
Xuân xanh vừa độ trăng tròn lẻ  
Chồng còn chưa có, có chi con!*

Nguyễn Trãi đã kết duyên vợ chồng cùng cô bán chiếu xinh đẹp Nguyễn Thị Lộ (1398-1442). Dù câu chuyện này không rõ thực hư như thế nào nhưng những chi tiết về cái chết của hai nhân vật này có ghi trong lịch sử. Nhan sắc, sự duyên dáng và tài văn chương của Nguyễn Thị Lộ cũng đã làm Vua Lê Thái Tông (1423-1442; trị vì: 1433-1442) mê say. Nhà vua thường ghé thăm vợ chồng Nguyễn Trãi. Nhà vua đã đột ngột băng hà vào một ngày sau chuyến viếng thăm như vậy. Nguyễn Thị Lộ bị buộc tội giết vua. Bà và Nguyễn Trãi bị hành quyết năm 1442. Năm 1462, Vua Lê Thánh Tông (con trai út của vua Lê Thái Tông, 1442-1497; trị vì 1460-1497) đã khôi phục thanh danh cho vợ chồng Nguyễn Trãi. Căn nhà của Nguyễn Trãi ở Côn Sơn, xã Cộng Hòa, huyện Chí Linh, tỉnh Hải Dương cách Hà Nội khoảng 70km về phía Đông nay là khu di tích quốc gia.

## Chợ ngày nay thì sao?

Ngày nay người ta vẫn đi chợ để gặp gỡ nhau, mua bán và vui chơi giải trí.

## Traditional markets

Much to his amazement, the beautiful vendor responded with her own extemporaneous quatrain:

*I'm here from Tây Hồ selling mats  
You needn't ask whether I've sold out  
My spring years have just reached sixteen  
I've no husband—, you ask about children!*

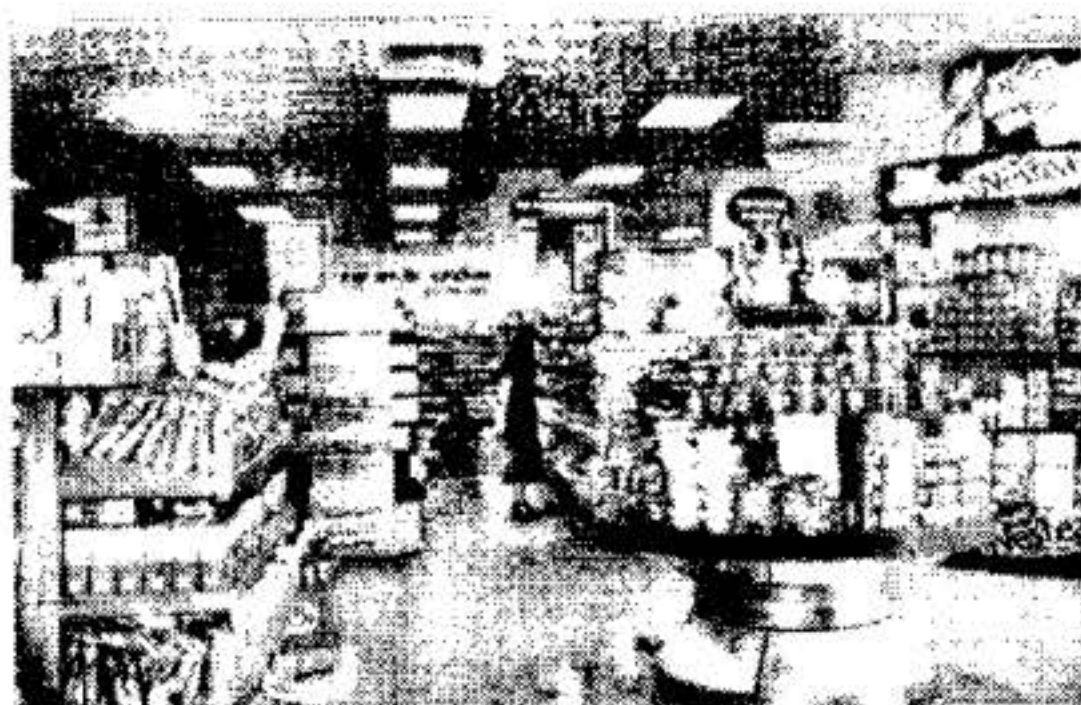
Nguyễn Trãi took the pretty vendor, Nguyễn Thị Lộ (1398-1442), as his wife. Although this story may be apocryphal, the details of the couple's death are historical. Nguyễn Thị Lộ's beauty, charm, and literary talent also enchanted King Lê Thái Tông (life: 1423-1442; reign: 1433-1442), who often visited the couple. The king died suddenly the day after such a visit. Nguyễn Thị Lộ was accused of regicide. She and Nguyễn Trãi were executed in 1442. In 1462, King Lê Thánh Tông (King Lê Thái Tông's youngest son, life: 1442-1497; reign: 1460-1497) rehabilitated the couple's reputations. Nguyễn Trãi's home at Côn Sơn in Cộng Hòa Commune, Chí Linh District, Hải Dương Province about seventy kilometers east of Hà Nội is a national heritage site.

### **What about modern markets?**

People still go to markets to meet others, to buy and sell, and for entertainment.

# Chợ truyền thống

Chợ ở khắp Việt Nam ngày càng trở nên sôi động hơn kể từ khi bắt đầu có nền kinh tế thị trường vào cuối những năm 80.



Trước đó, Chính phủ hoạch định và bao cấp nền kinh tế, các công ty thương mại của nhà nước kiểm soát việc phân phối những hàng hóa khan hiếm lúc đó. Giới thương nhân hồi đó không có môi trường thích hợp để phát triển các doanh nghiệp tư nhân. Sau đó, trong những năm 1990, quan niệm về thị trường đã chuyển biến rất ấn tượng. Ngày nay, mặc dù người phụ nữ với chiếc đòn gánh và đôi thúng vẫn còn thấy nhiều ở những ngôi chợ làng quê, chợ thành phố bây giờ là mạng lưới những người chuyên nghiệp, có bằng cấp về kinh doanh kết nối với nhau qua máy tính và điện thoại di động, phạm vi hoạt động của họ vượt xa những cửa hàng và các siêu thị mà họ nắm giữ.

## **Tuyến đường mua sắm tốt nhất trong khu phố cổ Hà Nội là đường nào?**

Khu phố cổ gần hồ Hoàn Kiếm ở trung tâm Hà Nội là nơi tuyệt vời để vừa thỏa mãn đôi chút sự tiêu dùng hiện đại



# Traditional markets

Markets all across Việt Nam have become livelier since the introduction of the market economy in the late 1980s. Previously, the central government planned and subsidized the economy, with government-owned trading companies controlling the distribution of the scarce goods that were available. Vendors at that time lacked a suitable environment for developing private businesses. Then, during the 1990s, the concept of the market shifted dramatically. Today, although women with shoulder poles and baskets still dominate village markets, urban markets include networks of professionals with business degrees who connect with each other through computers and mobile phones, stretching their range far beyond the physical shops and supermarkets they occupy.

## What is the best route for a shopping tour of Hà Nội's Old Quarter?

The Old Quarter near Hoàn Kiếm Lake in the heart of Hà Nội is the perfect place to indulge in a little bit of



# Chợ truyền thống

vừa trải nghiệm bầu không khí của khu thương mại cổ kính đã có hàng thế kỷ. Bắt đầu từ phía bắc hồ Hoàn Kiếm, tại “trung tâm túi xách” trên phố Đinh Tiên Hoàng (tức hiệu truy tôn sau khi Đinh Bộ Lĩnh băng hà (923-979, trị vì 968-979)). Ở đây, túi xách tay, ba lô, vali và cặp tài liệu bày tràn ra cả vỉa hè. Các sản phẩm này được sản xuất ở Sài Gòn (Thành phố Hồ Chí Minh), Trung Quốc hay Hàn Quốc, có màu sắc ưa nhìn.

Những người bán hàng nhiệt tình sẽ mời bạn xem hàng và bạn sẽ tránh được sự đôi co mà bạn có thể gặp phải trong các cửa hàng ở vỉa hè như vậy. Ngay cả khi người bán hàng tỏ ra lịch sự, hãy nhớ bạn vẫn phải mặc cả, và hãy thử qua vài hàng khác trước khi mua. Chỉ đồng ý trả tiền sau khi nắm chắc chắn giá đúng và điều quan trọng nhất, hãy nhớ coi việc mặc cả là một phần thú vị trong việc mua bán ở Hà Nội.

Phía bên kia “trung tâm túi xách” trên phố Đinh Tiên Hoàng là các cửa hàng giày dép ở phố Hàng Dầu (trước đây phố từng bán các loại dầu thảo mộc như dầu lạc, dầu vừng...) và phố Cầu Gỗ (gọi là như vậy từ thời xa xưa khi gần đó có một cái hồ có một cây cầu). Nhiều gia đình có hàng thế hệ bán guốc mộc ở nơi đây trước khi xuất hiện các dép xăng đan nhựa, và bây giờ là những đôi giày da và dép xăng đan kiểu cách. Ở đây còn có dịch vụ sửa chữa giày dép. Du khách có thể băn khoăn vì sao những cửa hiệu này không có dụng cụ để đo các cỡ chân. Câu trả lời thật đơn giản: giày dép bán ở đây được

## Traditional markets

modern consumerism while experiencing the atmosphere of this centuries-old trading quarter. Start off at the northern end of Hoàn Kiếm Lake at the “bag center” on Đinh Tiên Hoàng Street (the posthumous name for Đinh Bộ Lĩnh, who lived from 923 to 979 and reigned from 968 to 979). There, the handbags, rucksacks, suitcases, and briefcases spill out onto the sidewalk. They are made in Sài Gòn (Hồ Chí Minh City), China, or South Korea and come in pleasant colors.

Enthusiastic vendors will invite you to have a look and will avoid the aggressiveness you might expect at such local shops. Even though these salesmen are polite, remember to bargain, and try several shops before making a purchase. Agree to pay only when you have secured the right price. And, most important of all, remember to view bargaining as part of the fun of shopping in Hà Nội.

Beyond the “bag center” on Đinh Tiên Hoàng Street are footwear shops on Hàng Dầu Street (Oil Street, named for the vegetable oils like groundnut and sesame oils once sold there) and on Cầu Gỗ (Wooden Bridge Street, so named from ancient times when a lake and bridge were nearby). For generations, families in this area sold wooden clogs before the advent of plastic sandals and, now, leather shoes and stylish sandals. Related services include shoe repair. A visitor might wonder why the shops don't have gauges to measure foot sizes. The answer is simple: The shoes and sandals come from all

# Chợ truyền thống

nhập từ khắp nơi trên thế giới, và các nước lại có những hệ thống đo kích cỡ khác nhau. Cứ thử giầy bao nhiêu tùy thích. Mặc dù người bán nhiệt tình nhưng theo tục lệ thì bạn không nên mặc cả quá nhiều khi mua vào buổi sáng sớm vì các chủ cửa hàng tin rằng thái độ của khách hàng đầu tiên (người mở hàng) sẽ quyết định sự may mắn của họ trong ngày hôm đó.

Phố Cầu Gỗ tiếp giáp với phố Hàng Đào (thời xa xưa là phố sản xuất thuốc nhuộm màu). Những ngày cuối tuần, phố Hàng Đào được ngăn lại và trở thành phố đi bộ với những chiếc biển quảng cáo màu sắc lấp lánh vào ban đêm. Rẽ phải vào phố Hàng Đào, đi qua một vài dãy phố ta sẽ gặp phố Hàng Ngang, nối tiếp phố Hàng Đào. Sở dĩ phố mang tên này có thể là vì cách đây nhiều thế kỷ, mỗi đầu phố án ngữ một cái cổng. Những con phố hẹp và ngắn này là những phố mua sắm chủ yếu ở Hà Nội có bán quần áo, đồng hồ và mỹ phẩm. Các cửa hàng bán buôn quần áo bày biện lộn xộn nhưng khách hàng chắc chắn sẽ mua được với giá rẻ hơn so với các cửa hiệu bán lẻ với giá cả quá cao. Những người không thích mặc cả có thể tìm những đồ mình muốn trong các hiệu bán lẻ rồi mua ở những hiệu bán buôn.

Phố Hàng Bạc nằm ngay bên phải đoạn nối từ Hàng Đào sang Hàng Ngang. Trang sức bằng vàng, bạc và đá quý được các chủ cửa hàng bày bán trên con phố này đã hàng thế kỷ. Ngày nay, họ bày hàng trong các tủ kính được chiếu sáng ngay cả vào ban ngày. Những cửa hàng

## Traditional markets

over the world, and different countries use different systems for sizing. Try on as many shoes as you like. Even though the vendors are accommodating, it is customary not to bargain too hard when shopping early in the morning since store owners believe the attitude of their first customer (the “shop opener”) will determine their luck for the day.

Cầu Gõ Street runs into Hàng Đào Street (Peach Street, named for the color of dyes made there in ancient times). On week-ends, Hàng Đào is closed off and becomes a walking mall with colorful signboards twinkling at night. Turn right down Hàng Đào. Walk several blocks, and Hàng Đào will become Hàng Ngang (Transverse Street, perhaps so named because of a gate at its head centuries ago). These short, narrow lanes are key shopping streets in Hà Nội for clothes, watches, and cosmetics. Wholesale clothing shops have untidy displays, but customers can secure better prices there than in the retail shops with inflated prices. Those who do not like bargaining can look for items they want in the retail shops and then purchase them at a wholesale shop.

Hàng Bạc (Silver Street) is to the right where Hàng Đào becomes Hàng Ngang. For centuries, its shop owners have displayed jewelry made of gold, silver, and precious gems; now, the merchants display their wares under glass counters illuminated even during the day. These shops have their own guards in plain clothes.

## Chợ truyền thống

này có các bảo vệ mặc thường phục. Các cô bán hàng thường trẻ trung, xinh đẹp đeo các đồ trang sức đắt tiền.

Con phố tiếp theo nằm bên phải Hàng Ngang là Hàng Buồm, với đồ ăn thức uống gồm kẹo, bánh bích qui, rượu mạnh, nước giải khát, thịt quay và nem chua.

Hàng Ngang nối tiếp là Hàng Đường, nơi bán nhiều loại ô mai (các quả được tẩm muối hay đường) và mít được làm từ quả mơ, mận, khế, v.v. Hãy chú ý. Những quả mơ vàng ươm trong những hũ thủy tinh chắc chắn sẽ làm những người ngó nghiêng cửa hàng chảy nước miếng. Ô mai mơ ở đây được chế biến rất công phu, bằng cách trước tiên người ta ngâm quả mơ được lựa chọn trong nước vôi, rồi rửa bằng nước phèn chua, xào lên và sấy khô. Sau đó ướp bằng đường. Ngay cả hạt mơ cũng ngọt và không hề có vị rượu. Bạn nên mua thử một ít để thưởng thức khi đi dạo, hoặc mua một ít về làm quà cho bạn bè và người thân. Nghe nói các loại kẹo ở cửa hàng Toàn Thịnh số 15 Hàng Đường vẫn giữ nguyên hương vị đặc biệt từ khi cửa hàng khai trương một thế kỷ trước đây.

Người Hà Nội trước khi đi đâu thường mua bánh cốm để tặng chủ nhà. Họ đến Hàng Than (trước kia từng bán than củi), đây là con phố nối dài của Hàng Đường qua chợ Đồng Xuân và rẽ vào Hàng Giầy. Tên các cửa hiệu ở đây na ná như nhau: Nguyên Ninh, Nguyên Minh, Minh Nguyên, v.v. Những người sành ăn thường đến

## Traditional markets ·

The shop assistants are usually beautiful young girls wearing expensive jewels.

The next street leading off to the right from Hàng Ngang is Hàng Buồm (Sail Street) with food products, including sweets, biscuits, spirits, soft drinks, roasted meat, and fermented pork *nem* (spring rolls).

Hàng Ngang becomes Hàng Đường (Sugar Street), where stores sell many kinds of *ô mai* (salted or sugared fruits) and jams made from apricots, plums, star fruits, and so on. Watch out! The yellow apricots in their glass jars are famous for making the mouths of window shoppers water. Local residents prepare the apricot candies in a painstaking process by first immersing selected fruit in lime juice. They clean the fruits with alum water, cook and dry them, and then preserve the fruits in sugar. Even the seeds are sweet and have no taste of alcohol. Buy some to enjoy while strolling, or take some home as gifts for friends and relatives. The candies from Toàn Thịnh at 15 Hàng Đường are said to have the same special taste from when the store opened a century ago.

Hanoians about to leave on a trip often buy cakes made from young rice to take to their hosts. They go to Hàng Than (Coal Street, where charcoal was once sold), which is a continuation of Hàng Đường after Đông Xuân Market and after it has turned into Hàng Giấy (Paper Street). The shop names here are similar: Nguyễn Ninh, Nguyễn

# Chợ truyền thống

số 11 ở cuối phố, cửa hàng này đã bán bánh cốm được 100 năm nay. Căn nhà trông hơi cũ kỹ và được trang trí đơn giản, thể hiện truyền thống của chủ nhân nó. Người ta mua bánh tại cửa hiệu này trong những dịp trang trọng, như lễ ăn hỏi, đám cưới, giỗ chạp và năm mới.

Một túi quà sẽ không trọn vẹn nếu không có một vài đồ lụa. Hàng Gai là điểm tiếp theo để sắm những chiếc khăn lụa mềm như mây, những chiếc cà vạt thanh lịch và khăn thêu trái bần. Nhiều người bán hàng nói được tiếng nước ngoài. Đây cũng là một địa điểm tốt để mua các đồ lưu niệm, như tranh thêu phong cảnh, tranh sơn mài, tượng cẩm thạch, đồ gỗ khảm xà cừ hoặc vỏ trứng. Du khách sau khi ngắm nhìn những món hàng truyền thống bày trong các tủ kính dọc phố Hàng Gai sẽ cảm thấy sự mát mẻ dễ chịu khi ngược nhìn lên thấy tán lá của một cây đa cổ thụ rủ bóng trên con phố nhộn nhịp.

Vào thời điểm này, sau khi đã mua sắm xong xuôi và xem qua khu phố cổ của Hà Nội, bạn có thể thư giãn bằng cách trở lại Hồ Hoàn Kiếm, ngồi trên ghế băng, thưởng thức cảnh hồ và cây cối giữa sự nhộn nhịp của trung tâm thành phố.

## **Đến Lào Cai nhất thiết phải đi thăm chợ nào?**

Các chợ vùng núi phía Bắc Việt Nam đặc biệt đầy màu sắc và giống như lễ hội, là nơi

## Traditional markets

Minh, Minh Nguyễn, etc. Connoisseurs often go to No. 11 at the end of the street to a shop that has been selling cakes made from young rice for a hundred years. The house looks a bit old and is simply decorated, reflecting its owners' traditions. People buy cakes from this shop for formal occasions, including engagement parties, weddings, death anniversaries, and the Lunar New Year.

A bag of gifts will not be complete without some articles made of silk. Hàng Gai (Hemp Street) should be the next destination for silk scarves as soft as clouds, elegant ties, and embroidered tablecloths. Many shop assistants speak foreign languages. This is also a good place to buy souvenirs, such as embroidered scenes, lacquered paintings, marble statues, and wooden articles inlaid with mother-of-pearl or eggshells. Visitors admiring traditional goods in the shop windows along Hàng Gai may feel a pleasant coolness. Looking up, they'll find the foliage of an ancient banyan casting its shade on the busy street.

At this point, after successful shopping and a brief view of the Old Quarter of Hà Nội, it's refreshing to return to Hoàn Kiếm Lake, sit on a bench, and enjoy the lake and trees amid the bustle of the city center.

### **What market is a “must” to visit in Lào Cai Province?**

Markets in the mountainous areas of northern Việt Nam are particularly colorful and seem like

# Chợ truyền thống

hay lui tới của các nhóm dân tộc thiểu số khác nhau, kể cả người Kinh, Thái, Tày, Nùng, Mường, Dao, H'Mông và người Hoa.



Bắc Hà Market

Một trong những chợ nổi tiếng nhất là chợ thị trấn Bắc Hà, thuộc huyện Bắc Hà tỉnh Lào Cai gần biên giới Trung Quốc. Đường 279 chạy qua các di tích thành nhà Mạc (1527-1592) trước khi tới "Cổng trời". Du khách có thể sẽ không nhìn thấy cổng trời nếu đi qua đây vào sáng sớm khi trời còn mờ sương.

Chợ nằm trên một triền đồi. Những lái buôn người dân tộc dắt ngựa thồ vào thị trấn và cột ngựa vào cột gỗ ở chân đồi để ngựa gặm cỏ. Ngay cả khi chợ chỉ họp vào sáng chủ nhật, trước đó mấy ngày, hoạt động trong thị trấn đã rất náo nhiệt vì rất nhiều người đến từ các bản làng xa xôi. Ngay khi chợ mở cửa, phụ nữ trong váy áo sặc sỡ sắc màu tụ tập về trung tâm chợ, chen lấn nhau quanh các quầy hàng để mặc cả các đồ gia dụng, gia cầm và gia súc. Vài người bán dắt những chú lợn được buộc bằng dây thừng đi tìm khách mua.

Trong khi đó, nam giới lại lui tới các quầy ăn uống, nơi đặt một chiếc chảo lớn đang bốc hơi nghi ngút với mùi canh thơm ngon. Họ ngồi với bạn bè trên những chiếc ghế băng

## Traditional markets

festivals frequented by different ethnic groups, including Kinh (ethnic Vietnamese), Thái, Tày, Nùng, Mường, Dao, H'mông, and Chinese. One of the most famous is in Bắc Hà District Town in Bắc Hà District, Lào Cai Province near the Chinese border. Route 279 passes the ruins of the Mạc dynasty (1527-1592) castle before it reaches "Gate to the Heavens Pass," which may elude travelers if they cross it in the morning mist.



Thắng cố (a H'mông traditional dish made of different kinds of meat)

The market is located on a hillside. Ethnic minority traders walk their pack horses into town and tie them to wooden posts at the foot of the hill and let the horses graze. Even though the market is open only on Sunday morning, the district town bustles with activity for several days beforehand as people arrive from remote villages. As soon as the market opens, the women in colorful dresses crowd into the market center, jostling around the stalls as they bargain over household utensils, poultry, and animals. Some sellers lead their pigs by ropes, searching for customers.

Meanwhile, the men head for the restaurant stalls, where a large pot steams with the delicious aroma of soup. They sit with friends on

# Chợ truyền thống

dài và uống từng bát rượu trong lúc kể chuyện công việc và gia đình.

Nam nữ thiếu niên từ những bản làng gần đó cũng đổ về những khoảng sân rộng gần chợ để chơi khèn và hát giao duyên.

Chợ đông nhất vào buổi trưa. Lúc này nam giới trong quây ăn đã ngà ngà say. Một số người được vợ mở ô ra che nắng cho chồng. Khi người chồng say khướt, người vợ sẽ đỡ chồng lên con ngựa của gia đình và rồi dắt ngựa cùng anh chàng đang say khướt trên lưng nó về nhà. Hoàng hôn cũng là lúc chợ tan, người ta dắt những con ngựa thồ đầy hàng hóa mua ở chợ về làng. Những cô gái đeo gùi trên lưng. Một số cô cũng mang theo những lời hứa hẹn của các bạn trai hẹn gặp lại vào phiên chợ sau.

## **Vì sao chợ Giàu ở tỉnh Bắc Ninh lại thú vị thế?**

Làng Phù Lưu có chợ Giàu là một trong năm làng nổi tiếng nhất xứ Kinh Bắc ở phía bắc Hà Nội. Phù Lưu nằm trên Quốc lộ 1A thuộc xã Tân Hồng, huyện Từ Sơn, cách tỉnh lỵ Bắc Ninh 12km về phía Tây Nam. Các thầy địa lý tin rằng làng là một vị trí tốt cho việc buôn bán vì khu vực này có hình giống chiếc làn đi chợ. Vị trí này gần với thị trấn Từ Sơn và Quốc lộ 1, nối liền làng với những trung tâm kinh tế khác của khu vực.

Trong thế kỷ 15 và 16, chợ làng Phù Lưu – gọi là Thị Thôn (Làng Chợ) và có lúc mang tên

# Traditional markets

long benches and drink bowls of wine as they chat about their work and families.

Teenage boys and girls from nearby villages pour toward the open grounds next to the market to play wind instruments and sing love songs.

The market is most crowded at noon. By now, the men in the restaurant stalls are a little drunk. Some wives open umbrellas to protect their husbands from the sun. When a man is completely drunk, his wife helps him onto the family horse and then leads the horse and its inebriated load back home. People begin to disperse at sunset, taking their horses loaded with purchased goods back to their villages. The girls carry pack baskets. Some girls also carry promises from boyfriends to meet again on the next market day.

## **Why is Giàu Market in Bắc Ninh Province so interesting?**

Phù Lưu Village with its Giàu Market was one of the five most famous villages in Kinh Bắc, the region north of Hà Nội. Phù Lưu is on Route 1 A in Từ Sơn's Tân Hồng Commune twelve kilometers southwest of Bắc Ninh Province Town. Geomancers believe the village is a good site for trade because the area is shaped like a shopping bag. Its location near Từ Sơn District Town and its proximity to National Highway 1 connect the village to other regional economic centers.

During the 15th and 16th centuries, Phù Lưu Village Market — called Thị Thôn (Market

Chùa Phù Lưu – là trung tâm thương mại của huyện Đông Ngàn ở tỉnh Bắc Ninh hồi đó. Cả làng cùng buôn bán, chia ra thành các khu theo hàng hóa từ lụa là tới vật nuôi. Đình làng và chùa nằm chính giữa chợ, vì ở Việt Nam người ta có câu “chùa kiểm soát chợ làng”.

Theo truyền thống, người làng Phù Lưu thu nhập được bao nhiêu đều dành cho con cái học hành. Sử sách ghi lại dưới thời phong kiến, Phù Lưu thuộc tổng có nhiều người đỗ đạt nhất. Các bia ở đền làng có tên các học giả thành đạt. Phù Lưu cũng là một trung tâm văn hóa. Đền Dạm giữa đầm Phù Lưu là nguồn cảm hứng cho nhiều nhà thơ, trong đó có Nguyễn Đức Lĩnh, tác giả tập thơ nổi tiếng ‘Loa Hồ bách vịnh’ cách đây 500 năm.

Từ khi có phố Phủ Từ Sơn, phần lớn hoạt động buôn bán hàng hóa thông thường đã chuyển sang nơi này. Lượng hàng hóa buôn bán ở Phù Lưu cũng từ đó giảm hẳn. Có thể vì lí do đó, Phù Lưu vẫn giữ được những nét đặc trưng của một làng nông thôn và một trung tâm buôn bán vùng Kinh Bắc, như ta thấy tên gọi các con phố này: “Phố Chợ trên” và “Cổng Phố dưới”. Chợ tiếp tục chuyên về lụa là, đồ gốm, cày bừa và vẫn thu hút những nhà buôn từ các tỉnh miền núi Cao Bằng, Lạng Sơn và Bắc Cạn. Buôn bán vẫn là nguồn thu nhập chủ yếu của dân làng, bên cạnh việc đồng áng và làm thuê.

Phụ nữ làng Phù Lưu nổi tiếng xinh đẹp và nhỏ nhẹ với khách hàng. Người làng coi thời

## Traditional markets

Village) and sometimes called Chùa Phù Lưu (Phù Lưu Pagoda) — was the commercial center of what was then Đông Ngàn District in Bắc Ninh Province. Trading spanned the entire village, which was divided into sections according to goods that ranged from silk to livestock. A communal house and pagoda stood in the center of the market, for in Việt Nam it is said that “the pagoda rules over the village market.”

Traditionally, income from trading provided children from Phù Lưu Village with a good education. Historical documents note that during the feudal period the village had the largest number of successful students in the district. Steles at the village temple display the names of successful scholars. Phù Lưu is also a cultural center. Dạm Temple in the middle of Phù Lưu Marsh has inspired many poets, including Nguyễn Đức Lân, who wrote his famous collection, *A Hundred Odes to the Marsh*, five hundred years ago.

Most ordinary trading activities shifted to Từ Sơn District Town after its founding; trade volume in Phù Lưu decreased. Perhaps for that very reason, Phù Lưu still bears the typical characteristics of a rural village and trading center in the Kinh Bắc region, as reflected in these street names: “Phố Chợ Trên” (Upper Market Street) and “Cổng Phố Dưới” (Gate to the Lower Street). Its market continues to specialize in silk, ceramics, plows, and harrows and still attracts traders from the mountainous provinces of Cao Bằng, Lạng Sơn, and Bắc Cạn. Trading remains the major income for the villagers, who also farm and work as laborers.

# Chợ truyền thống

gian là một món quà quý giá và rất hiếu khách. Lễ hội làng Phù Lưu được tổ chức cả ở chợ và ở chùa vào ngày mồng 9 tháng Giêng Âm lịch. Đây là một dịp vui chơi rất thú vị cho người làng và cả du khách.

## Phiên chợ quan trọng nào ở Đồng bằng sông Hồng chỉ họp một lần trong năm?

Ông Trần Duy Phương kể với chúng tôi chuyến đi thăm chợ Viềng của ông:

Ông Lân, một người say mê sưu tầm đồ cổ, không bao giờ để lỡ một phiên chợ Viềng hàng năm



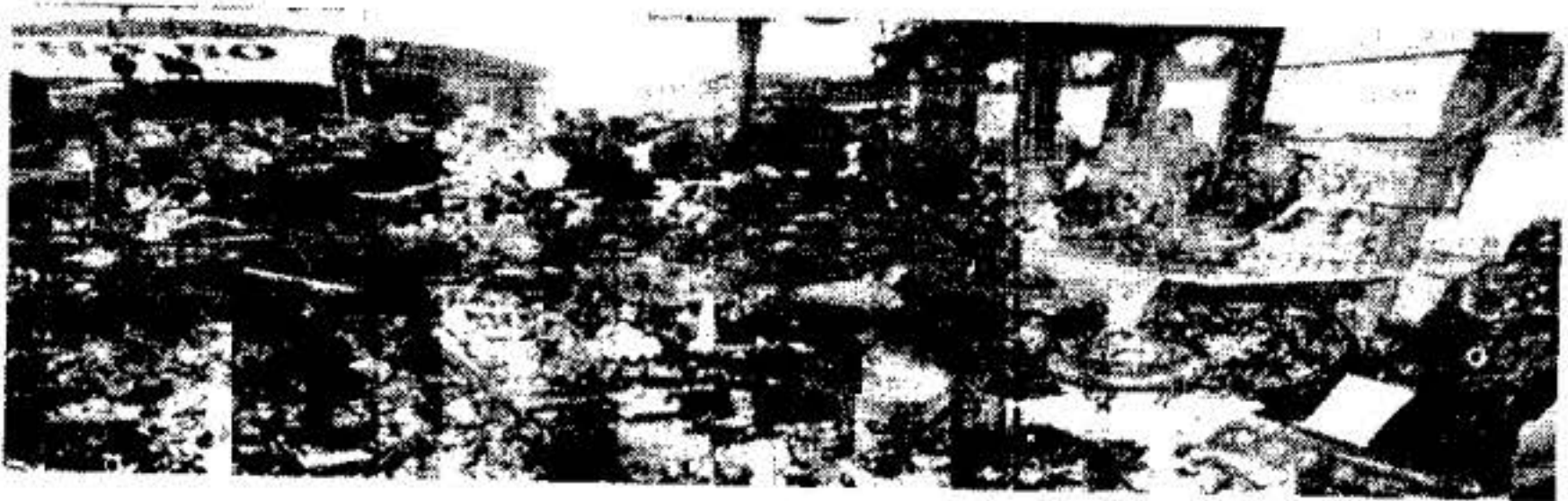
nào. Ông Lân và tôi rời Hà Nội trên chiếc xe máy của ông, thẳng hướng Nam Định, lúc chập choạng tối ngày mồng 7 Tết. Tỉnh Nam Định có vài chợ đều gọi tên là “Viềng”. Chúng tôi đến một trong những ngôi chợ lớn nhất ở xã Nam Giang, huyện Nam Trực, phía nam thành phố Nam Định, cách Hà Nội 90km. Người đi chơi phiên chợ Viềng đặc biệt này có thể thấy rất nhiều đồ thủ công và đồ cổ từ khắp mọi miền bắc Việt Nam và trải nghiệm không khí sôi động của một khu chợ truyền thống đích thực từ thời xa xưa.

# Traditional markets

The village women are famous for their beauty and gentle manner toward their customers. Villagers consider time a precious gift and treat visitors hospitably. The Phù Lưu Village Festival, which is held in both the market and the pagoda on the ninth day of the First Lunar Month, is a treat for residents and visitors alike.

## Which important market in the Red River Delta is held only once a year?

Mr. Trần Duy Phương shares with us his visit to Viềng Market:



Mr. Lân, an avid antique collector, never misses the annual Viềng Market. He and I headed for Nam Định Province on his motorbike, departing from Hà Nội in the late afternoon on the seventh day of the Lunar New Year. Nam Định Province has several markets called "Viềng." We went to one of the largest, which is in Nam Giang Commune, Nam Trực District south of Nam Định Provincial Town and ninety kilometers from Hà Nội. Visitors to this particular Viềng Market can see a variety of handicrafts and antiques from all over the north of Việt Nam and experience the exciting

# Chợ truyền thống

Chúng tôi lái xe qua thành phố Nam Định, đi qua cầu treo, nhằm thẳng hướng đường Quốc lộ 490, tới xã Nam Giang khoảng sau 8 giờ tối. Chúng tôi đã lo mình có thể đến muộn, vì chợ Viềng mở (và đóng) vào đúng nửa đêm, khi người Việt Nam tin rằng đó là lúc ta có thể nhìn thấy các linh hồn, và người chết và người sống có thể gặp nhau (và 24 tiếng sau, tạm biệt nhau). Theo phong tục, chợ Viềng mở ngay sau khi tiếng chuông chùa Đại Bi vang lên.

Tương truyền chợ Viềng bắt đầu từ một lễ hội do Vua Trần Nhân Tông (1258-1308; trị vì 1279-1293) tổ chức cho quân lính sau khi đánh thắng giặc Nguyên năm 1288. Tuy nhiên, sử sách chép lại rằng chợ được họp kể từ cuộc gặp gỡ giữa người làng Nam Giang và bốn tướng Trần nhà Tây Sơn (1786 -1802) sau khi đánh bại quân xâm lược nhà Thanh của Trung Quốc. Trong nhiều năm, chợ họp ngay rìa làng Vân Chàng, nhưng giữa những năm 60, chợ chuyển tới một khoảng sân công cộng rộng 1 hecta trước cửa chùa Đại Bi thuộc thôn Giáp Tứ, xã Nam Giang.

Vào nửa đêm của chuyến thăm của chúng tôi thì không khí trong chợ đã rất sôi động, đèn điện sáng choang soi rõ từng tốp thanh niên trong những trang phục diện nhất đang thả bộ trong chợ. Mùi phở bò, thảo quả và gừng sôi lục bục trong nồi nước dùng lan tỏa ra khắp làng. Người sống quanh Nam Giang chỉ bán

## Traditional markets

atmosphere of an authentic, traditional marketplace from the time of our ancestors.

We drove through Nam Định City, crossed the suspension bridge, and headed down Highway 490, arriving at Nam Giang Commune shortly after 8 P.M. We had worried we might be late, for Viềng Market opens (and closes) precisely at midnight, when the Vietnamese believe the spirits can be seen and when the dead and the living can meet each other (and, twenty-four hours later, say good-bye). According to custom, Viềng Market opens immediately after the bells in Đại Bi Pagoda ring.

Legend holds that Viềng Market began with a festival that King Trần Nhân Tông (life: 1258-1308; reign 1279-1293) organized for his troops after their victory over the Yuan invaders in 1288. However, historical documents trace the market's beginning to a meeting between Nam Giang villagers and four Trần generals from the Tây Sơn dynasty (1786-1802) after the defeat of the Qing Chinese invaders. For years, the market was held at the edge of Vân Chàng Village, but in the mid-1960s it moved to a hectare of common ground in front of Đại Bi Pagoda in Giáp Tứ Hamlet, Nam Giang Commune.

By mid-evening of our visit, the atmosphere was already exciting, with bright lights shining on clusters of young people strolling about in their best clothes. The aroma of *phở* noodle soup made with beef, *thảo quả* (tσαoko), and ginger

# Chợ truyền thống

thịt bò vào ngày mồng 8 Tết. Một món ăn được ưa thích là món thịt bò luộc kiểu Tàu được ướp gia vị đặc biệt.

Thịt bò và thịt bê thui cũng là những đặc sản của chợ. Theo các trưởng làng, đêm mồng 7 Tết, nông dân đăng kí 296 con vật để mổ thịt. Bê được thui nguyên cả con trên lửa trong các góc tối cuối dãy sạp hàng. Người nông dân đã chọn những con bê nặng khoảng 100kg và chỉ có 2 răng. Một đầu bếp giàu kinh nghiệm có thể thử xem thịt bê đã chín tới chưa bằng cách xem màu lông hoặc nghe tiếng khi vỗ vào thịt bê hoặc cảm nhận độ cứng của thịt. Sau đó những người đầu bếp sẽ chặt thịt thui thành từng miếng lớn nặng khoảng 10kg. Rồi họ thái da thịt đã thui thành những miếng nhỏ để nhậu với rượu. Thịt mông là phần ngon nhất có giá khoảng 150.000 đồng/ 1 kg (7,2 đô la Mỹ). Theo phong tục thì người bán không nói thách và người mua không mặc cả.

Lúc chúng tôi tới nơi, những người thợ đúc đồng và thợ sắt đã bày ra những sản phẩm tốt nhất, từ đồ cúng tới bình đựng tro hỏa táng, đèn chùm, công chiêng, bát hương, nồi, chảo và khay, tất cả đều sáng bóng lên dưới ánh đèn điện. Chợ cũng nổi tiếng với những công cụ nông nghiệp, trong đó có lưỡi bừa bốn răng, lưỡi cuốc, liềm, bồ cào và các loại kéo lớn cũng như các dụng cụ mộc và nề, như đục, cưa, bào, bay và các loại lưỡi dao. Dao Vân Chàng, một làng có truyền thống nghề rèn, đặc biệt sắc. Người bán thử dao bằng cách mài sống dao lên một

## Traditional markets

simmering in vats of broth permeated the village. The people around Nam Giang sell only beef on the eighth day of the First Lunar Month. A favorite dish is Chinese-style boiled beef, which is scented with special spices.

Beef and roast veal are another market specialties. According to village leaders, by the seventh night of the New Lunar Year, farmers had registered 296 animals for slaughter. Whole calves were roasting over fires in the dark corners at the end of rows of stalls. Farmers had chosen veal calves weighing about 100 kilograms and having only two teeth. An experienced cook can test whether the beef is properly cooked by inspecting the color of its hair or listening to the sound when he strikes the meat or by feeling its hardness. The chefs then chop the roasted meat into chunks about ten kilograms each. They slice the roasted veal skin into slivers, which they serve with rice wine. Rump steak, the best cut, costs VND 150,000 (\$7.20 US) per kilogram. Custom dictates that neither vendors nor buyers bargain.

By the time we arrived, the coppersmiths and ironworkers had set out their finest products, everything from votive objects to urns, chandeliers, gongs, incense burners, pots, pans, and trays, all glittering under the electric lights. The market is famous for its agricultural tools, including four-pronged harrow blades, hoe blades, sickles, rakes, and shears as well as carpentry and masonry tools, such as chisels, saws, planes, trowels, and assorted blades. Knives

# Chợ truyền thống

con dao Vân Chàng khác, vì một con dao tốt có thể dễ dàng mài sắc một con dao khác như gọt một chiếc bút chì.

Các chủng loại, chất lượng và giá cả cây giống cũng là yếu tố hấp dẫn người thành phố. Cây giống ở chợ Viêng là những cây rất khỏe, người bán chỉ việc gói phân rể không có đất để tiện vận chuyển. Hoa trà của tỉnh Nam Định nổi tiếng vì vẻ đẹp của chúng. Hầu hết hoa trà bán ở chợ Viêng được trồng ở xã Nam Điện và Nam Xá.

Chợ Viêng cũng nổi tiếng với những món đồ cổ, có cái hàng trăm năm tuổi. Người sưu tầm đích thực có thể nhận thấy những món đồ đã bị quên lãng. Ông Lân giữ những đồ tạo tác còn giữ được từ phiên chợ Viêng lần trước tại ngôi nhà trên phố Nam Ngư của ông. Một lần vào năm 1996, ông mua một chậu hoa cỡ 16cm<sup>2</sup> với giá 10.000 đồng (0,62 đô la Mỹ). Người bán hàng, một người nông dân, nghĩ rằng đó chỉ là một thứ đồ tầm thường của ông bà để lại. Ông Lân gạt đi lớp bụi, kiểm tra lớp men chậu và thấy đây là chiếc chậu được thuyền buôn đưa từ Nhật Bản tới cả thế kỷ trước. Ông cũng mua một khẩu súng cổ nhỏ với giá 10.000 đồng (0,62 đô la Mỹ). Khẩu súng rất cũ và bẩn, có một móc chìa khóa với một con dao nhỏ. Trông khẩu súng giống như một thứ đồ chơi bị bỏ quên. Ông Lân cạo lớp mốc meo bên ngoài và xác định được khẩu súng là món quà lưu niệm thế kỷ 19 của một sĩ quan quân đội Pháp.

Những người không phải là người sưu tầm cũng sẽ tìm thấy vô vàn những điều hấp dẫn. Ở

## Traditional markets

from Vân Chàng, a traditional blacksmith village, are especially sharp. Vendors test a knife by shaving the back edge of the blade on a second Vân Chàng knife, since a high-quality knife can sharpen another knife as easily as a pencil.

The variety, quality, and price of plants delight urban buyers. These trees are of such good quality the sellers wrap the roots bare of soil for convenient transport. Camellias from Nam Định Province are famous for their beauty. Most of the camellias on sale at Viêng Market are grown in Nam Điện and Nam Xá Communes.

Viêng Market is also famous for its antiques, some of which may be several hundred years old. A true collector can recognize forgotten objects. Mr. Lân keeps artifacts salvaged from previous Viêng Markets at his home on Nam Ngũ Street. Once, in 1996, Mr. Lân bought a flowerpot sixteen centimeters square for VND 10,000 (\$0.62 US). The seller, a farmer, thought the pot was only a common object from his grandparents. Mr. Lân removed the dust, examined the pot's enamel, and realized it had been shipped from Japan a century before. He also bought a small antique gun for VND 10,000 (\$0.62 US). The gun was old and dirty and had a key ring with a small knife. It looked like a neglected toy. Mr. Lân scoured off the mold and identified the gun as a 19th-century souvenir made for French army officers.

Non-collectors will find the market endlessly fascinating. Here, visitors can buy a *khối tam*

## Chợ truyền thống

đây, khách thăm có thể mua đồ cúng là khối tam sơn, có hình giống 3 ngọn núi nhỏ, được khảm xà cừ. Mỗi khối tam sơn dài khoảng 60cm. Những người thợ thủ công khéo léo khảm vào khối tam sơn từng dải khảm trai tinh tế như những sợi tóc và mềm như lụa để tạo ra hình những bông hoa hồng và những con bướm. Công việc như vậy đòi hỏi sự khéo léo chỉ có được từ sự kiên trì và nhiều năm kinh nghiệm. Khối tam sơn rất xứng đáng với cái giá tưởng như cực sốc là 3 triệu đồng (145 đô la Mỹ).

Một người bán khác lại bày ra *tay thước*, một thứ mà các thế hệ trẻ ngày nay chỉ biết qua chuyện kể và những bài thơ. *Tay thước* này được làm từ gỗ lim, dài khoảng 0.8m và mỗi cạnh rộng chừng 4cm<sup>2</sup>. Trên bề mặt *tay thước* cũng khảm những dải xà cừ cách nhau chừng 5cm. Trên cùng mỗi cạnh được khắc chữ Hán: "Đo lường chuẩn quốc gia". Trước kia, *tay thước* được dùng như thước đo và cũng là một cái gậy. Thứ đồ tạo tác này gợi cho người ta nhớ đến hai câu thơ trong Truyện Kiều, một truyện thơ dài của Việt Nam với 3.254 câu được Nguyễn Du (1765-1820) viết với thể lục bát:

*Người nách thước kẻ tay đao  
Đầu trâu mặt ngựa ào ào như sôi*

Khi tôi hỏi giá cái *tay thước* là bao nhiêu, người bán mỉm cười "À" - ông nói - "tôi đem *tay thước* tới chợ Viêng để mọi người xem và ngắm thôi, chứ không bán".

*sơn* (three mountains) votive object shaped like three small mountains inlaid with mother-of-pearl. Each *khối tam sơn* is about sixty centimeters long. Skilled craftsmen inlay the *khối tam sơn* with mother-of-pearl in lines as delicate as hairs and as smooth as silk to create images of roses and butterflies. Such work requires skill, which comes only from patience and years of experience. The *khối tam sơn* are well worth the seemingly outrageous price of VND 3 million (\$145 US).

Another vendor displayed a *tay thước* (yardstick) known to younger generations only from stories and poems. Made of *lim* (ironwood), this *tay thước* was about 0.8 meters long and four centimeters square on each side. Its surface had inlaid lines of nacre about five centimeters apart. The top of each side was engraved with the Chinese characters stating, "Standard State Measurement." In the past, the *tay thước* was a measuring stick but also a club. This artifact was reminiscent of two lines from *The Tale of Kiều*, Việt Nam's national epic in 3,254 lines written by Nguyễn Du (1765-1820) in six-eight meter:

*Thugs with clubs, muggers with daggers,  
They bellow and snort like buffaloes and horses.*

When asked the price for his *tay thước*, the vendor smiled. "Ah," he said. "I bring this *tay thước* to Viềng Market to share and show, not to sell."

# Chợ truyền thống

Để cầu may, mỗi người ở chợ Viềng phải mua hoặc bán một vài thứ. Tôi mua một cái ống nhỏ bã trầu dành cho các cụ bà. Tôi không thấy cái ống nhỏ này ở thành phố và thậm chí ở nhiều vùng nông thôn. Tôi không biết tôi sẽ làm gì với cái ống nhỏ cũ kỹ này vì mẹ tôi không ăn trầu. Tuy nhiên, tôi thấy hài lòng với món đồ mình mua.

Tôi hiếm khi đi chợ, nhưng tôi thấy cần phải mặc cả khi cô bán hàng liếc nhìn tôi và cố đoán xem tôi đến từ đâu, để cô có thể đưa ra một cái giá ngất ngưỡng cho món đồ tôi đang xem. Tôi chỉ định trêu cô như hồi xưa khi chúng tôi còn là những cậu học trò. Cuộc trao đổi nhanh chóng giữa hai chúng tôi làm tôi cảm thấy gần gũi với quá khứ và tổ tiên mình.

Tôi thấy rằng nhiều khách tới chơi chợ Viềng không phải để mua hay bán mà chỉ đơn giản là để ngắm nhìn và thưởng thức bầu không khí hội hè mà thôi. Bầu không khí thoải mái ở chợ Viềng, đặc trưng cho những phong tục năm mới ở đồng bằng Sông Hồng làm tôi nhớ tới câu ca dao thể lục bát:

*Chợ Viềng năm chỉ một phiên  
Làm cho trai gái tốn tiền trầu cau*

“Năm sau gặp lại” là một câu chào chia tay rất hay gặp. Có người vừa mua một món đồ đã nói với người bán năm sau sẽ quay lại đúng sạp hàng này để mua một món đồ khác. Có người không quyết định được nên mua cái gì thì hứa



# Chợ truyền thống

năm sau sẽ quay lại. Có thể năm sau anh ấy sẽ mua được một món gì hay hay cũng nên.

Ngay trước khi ra về, tôi mua một con dao Vân Chàng của một bà cụ 80 tuổi. “Dao tốt lắm,” bà nói “bác nên mua thêm cái nữa. Bà cụ nhà bác có thể dùng để bổ cau”. Bà cười và nói thêm “mười năm nữa nếu bác muốn mua con dao khác ở chợ Viềng thì cứ đến sạp của tôi”.

Những lời nói của bà cụ làm tôi thấy rất vui, tôi đã mừng tượng một chuyến thăm nữa để gặp lại bà cụ. Bà sẽ ngồi trong sạp và bồm bẻm nhai trầu. Tóc bà sẽ trắng màu phù du như sương sớm. Tôi phấn khởi rời chợ Viềng với lời hứa về một năm nữa và một phiên chợ nữa và một dịp nữa để hồi tưởng lại quá khứ.

## Người dân xứ Huế đi chơi chợ như thế nào?

Người Huế rất thích vui chơi. Tương truyền có một vị vua, ham vui chơi hơn chuyện triều chính, đã dâng tặng hai tỉnh của mình chỉ để chinh phục được một cô gái đẹp. Chợ Huế phản ánh thái độ thích vui chơi thoải mái này.



Đông Ba Market

Chợ Gia Lạc là chợ đồ chơi trẻ em nổi tiếng. Mỗi khi Tết Nguyên Đán đến gần, cha mẹ

## Traditional markets

to come back. Perhaps he'll make a good purchase next time.

Just before I left, I bought a Vân Chàng knife from an eighty-year-old vendor. "This is a good knife," she said. "You should buy another. Your mother can use it to cut areca nuts." She chuckled, adding, "If you want to buy another knife at Viêng Market in ten years, return to my stall."

Her words filled me with joy as I began anticipating another visit to meet this elderly woman. She would be sitting in her stall, chewing a betel quid. Her hair would be white and ephemeral like mist. Elated, I left Viêng Market with the promise of another year and another market and another chance to relive the past.

### How do people enjoy life in Huế markets?

Huế people like to enjoy themselves. It is said that once a local king, who was more inclined toward pleasure than



power, gave up two provinces just to win the hand of a beautiful girl. Huế markets mirror this relaxed attitude.

Gia Lạc Market is famous for children's toys. As Tết (the Vietnamese Lunar New Year)

## Chợ truyền thống

thường đưa con em họ đi mua những con vật đồ chơi xinh xinh làm bằng bột sắn hoặc đất sét. Những con vật được tô màu xanh lá cây, đỏ, tím và vàng không chỉ là những thứ đồ chơi mà còn là món ăn khá ngon. Sau ngày nghỉ Tết, trẻ con chán đồ chơi, chúng nướng và ăn những con thú bằng bột sắn. Còn những con thú bằng đất sét thì còn mãi vì trẻ con dùng chúng làm còi khi chơi đùa.

Chợ Mai, gần chợ Gia Lạc, mở từ sáng sớm tới 6 giờ tối. Chợ này bán rượu địa phương rất ngon nên ngư dân ở hồ Sam gần đó thường lui tới chén chú chén anh, nói chuyện tào lao và hát hò. Chợ này cũng nổi tiếng vì cách bán muối chẳng giống nơi nào: những phụ nữ bán muối không bao giờ ra giá. Thay vào đó, người mua lấy bao nhiêu cũng được và trả bao nhiêu tùy thích.

Làng Dương Nỗ xa xa phía dưới sông Hương là nơi ở của rất nhiều sinh viên từ tỉnh Nghệ An và những ông đồ xứ Nghệ viết thư pháp để bán ở Huế. Những quầy hàng trong chợ Dương Nỗ bán món chuối xanh nấu cá, đặc sản Nghệ An cho những ông đồ và sinh viên xứ Nghệ này. Ăn xong, thực khách nghỉ ngơi tại ngôi đình làng trong chợ. Trước khi ra về, họ thường mua tranh thư pháp để treo trong nhà.

Người Việt gốc Hoa sống ở phía bên kia sông Hương trên phố Gia Hội, gần bến cảng Thanh Hà nhộn nhịp (trước kia là chợ Dinh).

## Traditional markets

approaches, parents often take their children to buy tiny toy animals made of manioc or clay. The animals are painted green, red, purple, and yellow. The manioc toys are not only fun to play with but delicious as well. After the holiday is over and the children have grown tired of the toys, they roast and eat the animals made of manioc. The clay animals are allowed to live on as whistles used in children's games.

Mai Market, which is near Gia Lạc Market, stays open from dawn until 6 P.M. Since the local wine sold at this market is very good, fishermen from nearby Sam Lake go there to drink, chat, and sing together. This market is also known for its salt, which is sold in an unusual way: The saleswomen never offer a price. Instead, buyers take as much as they want and pay as much as they like.

Dương Nỗ Village farther down the Hương (Perfume) River is home to many students from Nghệ An Province and to the elderly Confucian scholars from Nghệ An who write the calligraphy sold in Huế. Stalls at Dương Nỗ Market cater to these scholars and students, who enjoy green bananas cooked with fish, a traditional Nghệ An dish. After eating, customers rest at the market communal house. Before leaving the market, they often buy calligraphy to display in their homes.

Vietnamese of Chinese origin live across the Hương River on Gia Hội Street near the busy

## Chợ truyền thống

Theo di thảo của địa phương, Hoàng Mười, con trai thứ mười của vua Gia Long (1762-1820, trị vì 1802-1820), rất muốn có con trai tới độ ông đặt làm rất nhiều áo sơ mi cho bé trai và bán ở chợ Dinh với giá rẻ. Người nghèo bèn lao tới mua. Chẳng mấy chốc, trẻ con đủ mọi lứa tuổi mặc những chiếc áo sơ mi giống hệt nhau. Hoàng Mười nhìn các bé trai mặc những chiếc áo này và tưởng tượng tất cả chúng là con trai ông.

Phía tây Huế là làng Kim Long, đại bản doanh của các chúa Nguyễn cuối thế kỷ thứ 18. Thời đó, làng có nhiều nhà đẹp và hoạt động nhộn nhịp. Sau này Kim Long trở thành làng vườn khi nhà Nguyễn dời đô về Phú Xuân (Huế). Kim Long cũng nổi tiếng vì phụ nữ đẹp. Trong những ngày chợ phiên, vua chúa cùng quần thần mặc quần áo giống dân thường và trà trộn với dân làng để tuyển cung tần từ những cô gái trẻ xinh đẹp làm bánh tráng. Các cô gái làng Kim Long nổi tiếng vì có đôi má hồng và duyên dáng, ngọt ngào với khách hàng.

Một đặc sản của Kim Long là món ăn làm từ bưởi Thanh Trà trộn với mực nướng và gia vị thành món nộm vừa chua, cay và ngọt. Không gì thú bằng việc ngồi trên thuyền dưới ánh trăng, nhắm rượu địa phương với món nộm Thanh Trà. Một ngôi chợ khác ở Huế là chợ An Cựu, chuyên bán gạo Gie, loại gạo được trồng ở tây An Cựu. Trước kia, chỉ có các

## Traditional markets

Thanh Hà Wharf (formerly Dinh Market). According to local lore, Hoàng Mười, the tenth son of King Gia Long (life: 1762-1820; reign: 1802-1820), wanted a son so badly that he ordered a large number of boys' shirts made and sold at Dinh Market for a negligible price. Poor people rushed out to buy the shirts. Soon, youth of all ages wore shirts of the same style. Hoàng Mười watched the boys wearing these shirts and imagined they were all his sons.

To the west of Huế is Kim Long Village, which was a base for the Nguyễn lords during the late 1700s. At that time, the area had beautiful houses and bustled with activity. Kim Long later became a garden village when the Nguyễn moved their headquarters to Phú Xuân (Huế). Kim Long was famous for its beautiful women. On market days, the king, lords, and mandarins dressed like ordinary people and mixed with the villagers, searching for concubines among the young girls who made rice crêpes. These girls were known for their peach-colored cheeks and their sweet manner with customers.

A specialty of Kim Long is a dish made from *Thanh Trà* grapefruit, which is mixed with roasted squid and spices to make a salad that is sour, hot, and sweet. Nothing can compare to the pleasure of sitting on a boat in the moonlight, drinking the local wine, and eating *Thanh Trà*. Another market in Huế is An Cựu Market, which specializes in *Gie* rice, a variety of rice grown in Western An Cựu. In the old days, only the kings and court families ate

# Chợ truyền thống

vua chúa và các gia đình hoàng tộc ăn gạo của làng này. Ngày nay, những gia đình giàu có cũng chỉ đủ tiền để thỉnh thoảng ăn gạo này vì gạo này rất đắt.

Chợ lớn nhất ở Huế là chợ Đông Ba, trước đây gọi là chợ Đông Gia. Chợ được hình thành khi phố Thanh Hà, nằm kề bên bến cảng, bị phá hủy vào thế kỷ thứ 18. Chợ Đông Ba bán sản phẩm từ khắp nơi trong nước, đặc biệt là nón bài thơ do người Huế làm. Nón ở chợ Đông Ba có màu trắng xanh, mỏng và nhẹ với những hình trang trí được đặt giữa những lớp lá cọ phơi khô. Những hình trang trí này có thể là những địa điểm nổi tiếng tại địa phương hoặc những câu thơ, khi đưa nón soi lên ánh sáng sẽ hiện rõ trên nón. Chợ Đông Ba cũng bán vật liệu để cắm hoa, một kỹ năng rất được đánh giá cao ở Huế. Ở Hà Nội, hoa chỉ đơn giản được cắm trong lọ thủy tinh hoặc gốm, nhưng hoa ở Huế được bày biện cầu kì trên đĩa hoặc bát cùng tre nước, cành có gai, và các cây trang trí khác.

Huế có một chợ tình đặc biệt là chợ Cống ở phường Xuân Phú trên sông Như Ý. Trước kia, đây là chợ cho người nghèo và sinh viên trọ học của các trường Quốc Học, Hồ Đắc Hàm, Chaigneau, và An Cựu. Những cô gái từ làng Xuân Hóa gần đó ham ca những điệu hò ngắn để trêu chọc mấy anh sinh viên trọ học tới mức họ hiếm khi bán được hết rau. Xuân Diệu, một nhà thơ nổi tiếng của Việt Nam,

## Traditional markets

rice from this village. Today, wealthy families can afford to eat this rice only occasionally because it is very expensive.

The largest market in Huế is Đông Ba, formerly called Đông Gia. The market was formed when Thanh Hà Street, located by the wharf, was destroyed during the 18th century. Đông Ba Market sells products from all over the country, especially *bài thơ* (poem) conical hats made by Huế people. Đông Ba conical hats are greenish-white, thin, and light with decorative patterns placed between the layers of the dried palm leaves. These decorative patterns, which may be a famous local landmark or the words to a poem, become apparent when the hat is held up to the light. Đông Ba also sells materials for flower arrangements, a skill appreciated in Huế. In Hà Nội, flowers are simply set in a glass or ceramic vase, but flowers in Huế are carefully arranged on plates and bowls along with water bamboo, thorny branches, and other decorative plants.

Huế has a special "love market" called "Cống" located in Xuân Phú Ward on the Như Ý River. In the past, this was the market for poor people and student renters from Quốc Học, Hồ Đắc Hàm, Chaigneau, and An Cựu Schools. Girls from nearby Xuân Hóa Village became so preoccupied with singing ditties to tease the student lodgers that they rarely sold all their vegetables. Xuân Diệu, a famous Vietnamese poet, was once a student living near the market.

# Chợ truyền thống

cũng từng là một sinh viên sống gần chợ. Có lẽ sự trêu chọc của các cô gái Xuân Hóa đã tạo cảm hứng cho ông viết nên thơ tình rất hay đem lại danh tiếng cho ông sau này.

## Những chợ chính ở thành phố Hồ Chí Minh là chợ nào?

Nếu muốn đi dạo một lượt các chợ ở thành phố Hồ Chí Minh, bạn nên bắt đầu từ trung tâm thành phố với chợ Bến Thành nổi tiếng. Tiếng Việt Nam “Bến” là ‘bến cảng’, ‘Thành’ là ‘kinh thành’, hai chữ hợp nên tên chợ. Trước khi người Pháp chiếm đóng Sài Gòn năm 1859, đây là một ngôi chợ nhỏ nằm trong khu cảng trên sông Bến Nghé (nay là sông Sài Gòn), ngày nay là giao lộ giữa phố Nguyễn Huệ và phố Hàm Nghi.



Bến Thành Market

Thời đó, chợ có nhiều cửa hàng và tiệm ăn. Những ngôi nhà lợp mái ngói nằm dọc trên con phố; thuyền buôn ra vào tấp nập để dỡ hàng. Tuy nhiên, người Pháp lại biến chợ thành căn cứ quân sự, ép các thương lái phải dời đến một địa điểm khá gần Tổng Ngân Khố trên đường Nguyễn Huệ.

Năm 1912, Eugene Cuniac, thị trưởng người Pháp của Sài Gòn, đã cho lấp Hồ Bồ Rệt (Boresse) và xây chợ Bến Thành. Công trình này

Perhaps the teasing he received from Xuân Hóa girls inspired him to write the magnificent love poetry that later made him famous.

## What are the major markets in Hồ Chí Minh City?

A tour of Hồ Chí Minh City's markets should begin at the city center with the famous Bến Thành Market. In Vietnamese, "*bến*" means "wharf," and "*thành*" means "citadel," hence the market's name. Before the French occupied Sài Gòn in 1859, this market was small and located in the wharf area on the Bến Nghé River (now the Sài Gòn River) at what is today the intersection of Nguyễn Huệ and Hàm Nghi Streets.



Bình Tây Market

In those days, the market had many shops and restaurants. Tiled-roof houses lined the streets; merchant boats came and went, unloading their goods. However, the French turned the market into a military base, forcing the traders to move to another site near the General Treasury on Nguyễn Huệ Street.

# Chợ truyền thống

hoàn thành vào tháng 3 năm 1914. Ngày nay, chợ Bến Thành vẫn giữ truyền thống cung cấp cho khách hàng đủ loại hàng hóa từ quần áo tới gà vịt.

Những con phố quanh chợ Bến Thành đã trở thành một bộ phận của chợ. Trước đây, khu vực này gồm những nhà hàng sang trọng, những cửa hiệu bán đồ nội thất và quần áo, cùng rất nhiều xe ngựa đỗ ở phía sau chợ. Những người Malay điều hành các xe khách bằng ngựa kéo của thành phố, với mô hình xe ngựa giống của Singapore. Ngày nay, khu vực này thu hút rất nhiều thực khách, từ những du khách nước ngoài muốn thử đồ ăn Pháp trong những nhà hàng sang trọng đến những người lao động Việt Nam thích những món ăn bình dân ở các quán ngoài hè phố.

Trước năm 1975, phố Huỳnh Thúc Kháng là một con phố nổi tiếng với món mì tôm cua. Ngày nay, đây là trung tâm bán đồ điện tử, đĩa CD và DVD.

Một ngôi chợ nổi tiếng khác ở thành phố Hồ Chí Minh là Chợ Lớn, còn gọi là chợ Bình Tây. Chợ chuyển tới vị trí hiện nay vào năm 1928. Quách Đàm, một thương gia Trung Quốc, đã đề nghị để ông xây chợ bằng bê tông cốt thép cho chính quyền tỉnh Chợ Lớn hồi đó, đổi lại, ông được phép xây nhà cho thuê. Nhà cầm quyền địa phương đồng ý và Quách Đàm đã cho xây chợ trên diện tích 25.000 m<sup>2</sup> trên vùng sinh lầy. Chợ có rất nhiều quầy và gian hàng nhỏ và bán đủ loại hàng hóa.

# Traditional markets

In 1912, Eugene Cuniac, the French mayor of Sài Gòn, ordered the Boresse Lake filled in and Bến Thành Market built. The construction was completed in March 1914. Today, Bến Thành Market maintains its tradition of providing customers with a vast variety of goods from clothes to chickens.

The streets around Bến Thành have become part of the market. In the past, that area comprised luxurious restaurants, shops with furniture and clothing, as well as a lot for horse carts behind the market. Malaysians ran the city's horse taxis, using carts modeled after those in Singapore. Today, this area attracts food connoisseurs ranging from foreign tourists sampling French cuisine in stylish restaurants to Vietnamese workers enjoying traditional fare at casual street stalls.

Before 1975, Huỳnh Thúc Kháng Street was a popular place for noodle soup cooked with shrimps and crabs. Today, it is a center for electronics, CDs, and DVDs.

Another famous market in Hồ Chí Minh City is Chợ Lớn, also called Bình Tây Market. The market moved to its present location in 1928. Quách Đàm, a Chinese merchant, offered to build the reinforced concrete market for the provincial government of Chợ Lớn in return for permission to construct a number of rental houses. The local authorities agreed; Quách Đàm built the market on 25,000 square meters of marshland. The market had many small stalls and stands and offered a wide range of goods.

# Chợ truyền thống

Thành phố Hồ Chí Minh cũng có những ngôi chợ chuyên bán một loại sản phẩm như chợ gạo ở Trần Chánh Chiếu, chợ trứng vịt ở Xóm Củi, chợ hóa chất, hàng điện tử và máy xay đá ướp lạnh ở Kim Biên, chợ quần áo phụ nữ và trẻ em ở Đồng Khánh và An Đông, chợ gạo tấm và nước mắm ở Cầu Ông Lãnh, và chợ cá khô, tôm, và thịt ở An Lạc. Đây là những chợ đầu mối vì là nơi cung cấp hàng hóa cho những chợ khác nhỏ hơn và các cửa hàng khắp thành phố.

Các chợ ở thành phố Hồ Chí Minh còn bán những hàng hóa chưa có ở đâu khác tại Việt Nam. Người thành phố và du khách có thể mua bất cứ thứ gì họ muốn và nhiều bao nhiêu tùy thích, miễn là túi của họ rủng rỉnh tiền bạc.

## **Chợ nào được coi là “dạ dày của thành phố Hồ Chí Minh”?**

Người ta thường gọi đùa chợ Trần Chánh Chiếu là “dạ dày của thành phố” vì chợ này cung cấp 90% thực phẩm cho thành phố.

Chợ Trần Chánh Chiếu nằm ngay cạnh bến xe buýt Chợ Lớn. Trước năm 1975, chợ khá nhỏ, thương lái bán ngũ cốc, thịt, cá và các nông phẩm khác, cũng như vải vóc và mỹ phẩm từ Campuchia và Thái Lan. Sau năm 1984, nhiều người buôn vải từ chợ Trần Chánh Chiếu chuyển qua chợ Soái Kinh Lâm gần đó khi chợ này bắt đầu chuyên về vải vóc. Những người bán thịt chuyển qua chợ An Lạc ở Bình Chánh năm 1997. Chợ Trần Chánh Chiếu chỉ

# Traditional markets

Hồ Chí Minh City also has markets specializing in particular products: rice at Trần Chánh Chiếu; duck eggs at Xóm Củi; chemicals, electrical goods, and ice-grinding machines at Kim Biên; women's and children's clothes at Đồng Khánh and An Đông; broken-grain rice and fish sauce at Cầu Ông Lãnh; and dried fish, shrimp, and meat at An Lạc. These are known as "focal markets" because they supply goods to smaller markets and shops throughout the city.

Hồ Chí Minh City's markets sell goods that are not yet available elsewhere in Việt Nam. Local residents and visitors can buy whatever they want and as much as they like, as long as their pockets are full of money.

## **Which market is the "stomach of Hồ Chí Minh City"?**

People jokingly refer to Trần Chánh Chiếu Market as "the stomach of Hồ Chí Minh City" since it provides ninety percent of the city's food.

Trần Chánh Chiếu Market is located next to the Chợ Lớn Bus Station. This market was quite small before 1975, when traders sold grains, meat, fish, and other agricultural products as well as cloth and cosmetics from Cambodia and Thailand. After 1984, many cloth traders from Trần Chánh Chiếu Market moved to nearby Soái Kinh Lâm Market when it began specializing in cloth. Meat vendors shifted over to An Lạc Market in Bình Chánh in 1997. Trần Chánh Chiếu Market was left with

# Chợ truyền thống

còn những người bán nông phẩm. Tuy nhiên, dần dần chợ Trần Chánh Chiếu trở thành chợ bán buôn thực phẩm lớn nhất cả nước phục vụ cho thành phố và các tỉnh lân cận.

Hàng ngày, Chợ Trần Chánh Chiếu nhập hàng trăm tấn gạo, đường, đỗ và hàng nghìn con vịt và gà, chiếm tới 90% nhu cầu bán buôn thực phẩm của thành phố. Chợ không có một tòa nhà trung tâm theo kiểu truyền thống mà trải dài trên 7 con phố: Nguyễn Trãi, Nguyễn Thị Nhỏ, Trang Tư, Phú Hữu, Trần Chánh Chiếu, Xóm Vôi và Phú Giao. Mỗi nhà là một cửa hiệu. 70% số hộ gia đình ở đây cho các thương nhân thuê tầng trệt, còn 30% các hộ còn lại thì tự mình buôn bán.

Những thương nhân ở đây tham gia kinh doanh phải đối mặt với nhiều rủi ro. Họ cần ít nhất 100 triệu đồng (khoảng 5.000 đô la Mỹ) vốn luân chuyển để tồn tại. Ví dụ, một người bán gạo, phải có trong kho thường xuyên ít nhất là 10 tấn gạo. Người bán đường, đặc biệt là đại lý cho các nhà máy đường, phải có vốn lớn để thanh toán tiền mặt cho các nhà máy. Người buôn gia cầm luôn phải giữ cho gia cầm không bị sút cân hay bị rù, và còn phải luôn luôn quan tâm tới cúm gia cầm. Người bán ngũ cốc thì phải có máy rang và xay để đáp ứng yêu cầu của khách hàng. Người bán thuốc lá cuốn tay là phải chịu áp lực lớn nhất, ngày nay, họ chỉ có thể bán thuốc lá cuốn cho người hút ở các làng miền núi hoặc nông thôn xa xôi vì phần lớn người thành thị thích hút thuốc lá do nhà máy sản xuất hơn.

## Traditional markets

vendors selling only agricultural goods. However, Trần Chánh Chiếu Market gradually became the country's largest wholesale food market serving the city and neighboring provinces.

Every day, Trần Chánh Chiếu Market takes in hundreds of metric tons of rice, sugar, beans, and thousands of ducks and chickens, accounting for ninety percent of the city's wholesale food needs. The market does not have a traditional central building but instead spreads over seven streets: Nguyễn Trãi, Nguyễn Thị Nhỏ, Trang Tư, Phú Hữu, Trần Chánh Chiếu, Xóm Vôi, and Phú Giao. Every house is a shop. Seventy percent of the households rent their bottom floors to traders, while the remaining thirty percent of households are themselves traders.

The traders here engage in businesses with many risks. They need at least VND 100 million (\$5,000 US) in fluid capital to survive. A rice trader, for example, must have a regular stock of at least ten metric tons. Sugar traders — especially those who act as agents for sugar factories — must have a large amount of capital to make cash down payments for the factories. Poultry traders must keep their birds from losing weight or becoming ill, and Avian Flu is always a concern. Grain traders need roasting and grinding machines to meet customer demand. Sellers of tobacco used for hand-rolling cigarettes have been the hardest hit; now, they can sell only to smokers in remote, rural, or mountainous villages because most urban smokers prefer factory-made cigarettes.

Những người buôn bán ở chợ Trần Chánh Chiếu cố gắng kiểm soát toàn bộ chu trình kinh doanh của mình như sau: mua hàng, vận chuyển, nhập kho, rang, xay và bán. Nhìn bên ngoài một cửa hàng ta không thể biết được mức độ kinh doanh của nó. Một nửa số thương nhân có xe tải to hoặc nhỏ. Phía sau một mét vuông mặt tiền trên phố có thể là một nhà kho khổng lồ và một hệ thống kết nối kinh doanh toàn quốc.

## **“Lời đồn thổi ở chợ” là gì và vai trò của nó trong lịch sử?**

*Ngày nay, mặc dù nhiều gia đình thành thị đã có tủ lạnh, nhưng phụ nữ vẫn đi chợ hàng ngày để mua thịt và rau tươi và nghe ngóng lời đồn thổi ở chợ địa phương. Trong cuộc chiến tranh chống Mỹ ở miền nam Việt Nam, “lời đồn thổi ở chợ” có một vai trò đặc biệt vì đó là con đường mà những người du kích cách mạng truyền thông tin và đồ tiếp tế như mô tả trong trích đoạn sau đây của cuốn Tiếp sau nỗi buồn (After Sorrow) của Lady Borton (1995):*

“Chợ Vĩnh Kim là một khu đất hình vuông có một đầu là bến sông và đầu kia là con đường đất nối chợ với Đường quốc lộ 4 và thành phố Mỹ Tho trong tỉnh Tiền Giang của đồng bằng sông Cửu Long. Dăm bảy ngôi nhà trát vữa cùng những cửa hàng bán đồ ngũ kim, ngũ cốc, và thuốc Nam nằm dọc theo mỗi bên của chợ. Trong khu đất này, những sạp hàng bằng gỗ được lợp bằng giấy dầu, biến ngôi chợ giống như một thành phố lều. Sau khi Chị Hai

Trần Chánh Chiêu traders try to control their entire business cycle: purchasing, transport, storing, roasting, grinding, and selling. A stall's appearance is no sign of the extent of its business. Half the traders have trucks and vans. Behind only one square meter of street frontage may be a huge storehouse and a network of business connections spanning the country.

## **What is the “market mouth,” and what was its role in history?**

*Today, even though many urban households have refrigerators, women still go to market every day to pick up fresh meat and vegetables and to gather the local scuttlebutt through the “market mouth.” During the American War in the south of Việt Nam, the “market mouth” played a special role as the route for the revolutionary guerrillas to transfer information and supplies as depicted in this excerpt from Lady Borton’s *After Sorrow* (1995):*

“Vĩnh Kim Market was a square with the river wharf at one end and, at the other, a dirt road connecting it to National Highway 4 and Mỹ Tho City in the Mekong Delta’s Tiền Giang Province. A half dozen stucco buildings with shops selling hardware, grains, and traditional medicine lined each side of the market. Inside the square, tarps covered wooden stalls, turning the market into a tent city. After Second Harvest had bought fish sauce, MSG, and kerosene, we stopped in at the

# Chợ truyền thống

Sang đã mua nước nắm, mì chính và dầu lửa, chúng tôi dừng lại bên hiệu thuốc Tây ở đầu bến cảng. Vì là một trong những hiệu thuốc Tây phát đạt nhất nên sàn nhà được lát gạch bông; tuy nhiên, vào thời kỳ còn nghèo của năm 1989, chỉ có một vài loại thuốc Tây được bày biện sơ sài trên các giá bày hàng mà thôi.

“Đây là nơi chúng tôi thường lấy thuốc hồi còn chiến tranh”, Chị Hai Sang nói trong khi bà chủ mời chúng tôi những cốc nước chanh tươi. “Chúng tôi cử một trong những chị phụ nữ đi chợ cùng danh sách mua hàng. Những người bạn của chúng tôi ở đây sẽ đáp ứng đầy đủ yêu cầu của chúng tôi mà không phải trả tiền”.

“Nhưng làm sao chị làm như vậy được?” - Tôi hỏi. “Chẳng phải có một trại lính Mỹ và quân đội Cộng hòa ở Vĩnh Kim hay sao?”

Bà chủ nhà nhìn ra hướng cửa và gật đầu. Ở tuổi 60, bà có một vầng trán cao và nhăn không có vết nhăn. Tất cả mọi thứ về bà, từ đôi tay mềm mại với những móng tay được sơn vẽ tới dáng ngồi nghiêm nghị chứng tỏ bà có cuộc sống không dính dáng gì tới công việc đồng áng. “Thời đó có hơn 200 lính Mỹ và Việt Nam Cộng Hòa ở đây”, bà nói, “Họ giữ an toàn cho căn cứ lớn của Mỹ ở Bình Đức cách đây 3km. Nhưng cửa hiệu của chúng tôi ở gần sông. Phụ nữ có thể dễ dàng lén vào lén ra”.

“Rất nhiều lái buôn đã giúp chúng tôi!” Chị Hai Sang nói. “Có nhớ những người bán hoa quả

pharmacy at the head of the wharf. As one of the most prosperous shops, the pharmacy had patterned floor tiles; however, in the still lean times of 1989, only a few Western medicines dotted the shelves.

“‘Here’s where we used to pick up our medicine during the American War,’ Second Harvest said as the owner served us freshly squeezed lemonade in matching glasses. ‘We would send our list with one of the women going to market. Our friends here filled our request at no charge.’

“‘But how could you do that?’ I asked. ‘Wasn’t there an American compound with GIs and South Vietnamese troops here in Vĩnh Kim?’

“The proprietor nodded toward the door. In her sixties, she had a high forehead as smooth as unlined paper. Everything about her from her soft hands with their painted nails to the prim way she sat indicated a life of distance from working in the rice paddies. ‘There were more than two hundred American and ARVN troops here,’ she said. ‘They provided security for the big American base at Bình Đức three kilometers away. But our store is close to the river. It was easy for the women to slip in and then slip away!’

“‘Lots of merchants helped us!’ Second Harvest said. ‘Remember the fruit sellers I

# Chợ truyền thống

tôi giới thiệu với chị ở Chợ Mỹ Tho không? Họ cũng trong mạng lưới với chúng tôi, một phần của “Lời đồn thổi ở chợ”!.

*Ngày nay, lời đồn thổi ở chợ phát triển trong lòng một Việt Nam hòa bình. Hãy tới thăm bất kì ngôi chợ nào ở bất cứ đâu trên đất nước này. Hãy dừng lại, nhìn và lắng nghe. Bạn sẽ nghe thấy tiếng nói của “Lời đồn thổi ở chợ” hiện đại của Việt Nam.*

introduced you to in the Mỹ Tho Market? They were part of our network. They were all part of the Market Mouth!"

*These days, the "Market Mouth" thrives within Việt Nam's peaceful identity. Visit any market anywhere in the country. Stop. Look. Listen. You'll hear the voices of Việt Nam's modern "Market Mouth."*

**NHÀ XUẤT BẢN THẾ GIỚI  
THẾ GIỚI PUBLISHERS**

Trụ sở: 46 Trần Hưng Đạo, Hà Nội, Việt Nam

Tel: 84.4.38253841 - 38262996

Fax: 84.4.38269578

Chi nhánh: 7 Nguyễn Thị Minh Khai, Q1, TP. HCM, Việt Nam

Tel: 84.8.38220102

Email: [thegioi@hn.vnn.vn](mailto:thegioi@hn.vnn.vn)

Website: [www.thegioipublishers.com.vn](http://www.thegioipublishers.com.vn)

---

**CHỢ TRUYỀN THỐNG  
TRADITIONAL MARKETS**

Chịu trách nhiệm xuất bản (Director of Publication)

**Trần Đoàn Lâm**

Người dịch:

**Thanh Mai**

**Hương Liên**

Hiệu chỉnh tiếng Việt:

**Ngô Văn Trọng**

Biên tập:

**Ngô Bích Thuận**

Trình bày:

**Hoàng Thu Hoài**

Sửa bản in:

**Hương Liên**

---

In 1.000 bản, khổ 10cm x 18cm, tại Trung tâm Chế bản và In - Nhà xuất bản Thế Giới. Giấy chấp nhận đăng ký kế hoạch xuất bản số: 732-2011/CXB/7-107/ThG, cấp ngày 21/7/2011. In xong và nộp lưu chiểu Quý IV năm 2011.

## VIETNAMESE CULTURE FREQUENTLY ASKED QUESTIONS

Cultural scholar Hữu Ngọc and American writer Lady Borton have brought us the first series of bilingual handbooks on Vietnamese culture. These books are suitable for Vietnamese studying English and for foreigners studying Vietnamese.

Hữu Ngọc is the author of many books and articles on Vietnamese culture and of *A Handbook for Translators of English*. Lady Borton is the author of *After Sorrow: An American Among the Vietnamese* and was a "Contemporary" on VTV3.

### TÊN CÁC SÁCH XUẤT BẢN (PUBLISHED TITLES)

- 📖 **Tết Nguyên đán** (Vietnamese Lunar New Year)
- 📖 **Phố cổ Hà Nội** (Hà Nội's Old Quarter)
- 📖 **Y học cổ truyền** (Traditional Medicine)
- 📖 **Tết Trung Thu** (Mid-Autumn Festival)
- 📖 **Chèo** (Popular Theatre)
- 📖 **Trâu cau** (Betel and Areca)
- 📖 **Võ dân tộc** (Martial Arts)
- 📖 **Đồ gốm** (Ceramics)
- 📖 **Hội họa Việt Nam hiện đại thuở ban đầu**  
(Early Modern Vietnamese Painting)
- 📖 **Thi cử Nho giáo** (Royal Exams)
- 📖 **Ẩm thực xứ Huế** (Huế Cuisine)
- 📖 **Phở - Đặc sản Hà Nội** (Phở - A Specialty of Hà Nội)
- 📖 **Áo dài - (Áo dài - Women's Long Dress)**
- 📖 **Tục lệ cưới xin** (Wedding Customs)
- 📖 **Rối nước** (Water Puppetry)
- 📖 **Sài Gòn - Hồ Chí Minh City**
- 📖 **Kiến trúc Pháp ở Hà Nội**  
(Hà Nội: Sifting of French Architecture)
- 📖 **Cảnh đẹp thiên nhiên Việt Nam**  
(Vietnam's Natural Beauty)
- 📖 **Tre** (Bamboo)
- 📖 **Lễ hội mùa xuân ở miền Bắc Việt Nam**  
(Spring Festivals in Northern Việt Nam)
- 📖 **Nghệ thuật tuồng Việt Nam**  
(Vietnamese Classical Opera)
- 📖 **Hội An**
- 📖 **Chợ Truyền thống**  
(Traditional Markets)

**Giá: 19.000 đ**